forfatteren

DANSK FORFATTERFORENING NO. 3 2026

Kalaallit Nunaanni atuagassiaqarneq

Ramt af Himmelstrup ※ Skriv din mormor levende

At værne om et sprog

※

AF ANNE SOFIE HAMMER, FORPERSON FOR DANSK FORFATTERFORENING

I august meldte den nye kulturminister ud, at hun vil videreføre den tidligere ministers udspil til beskyttelse af det danske sprog: Dansk Sprognævn skal spille en mere aktivt sprogbeskyttende rolle, public service-forpligtelser skal indeholde skærpede forpligtelser til at styrke og beskytte sproget, og der skal nedsættes et fagråd for mediesprog under Dansk Sprognævn.

Der er et væld af gode grunde til at værne om dansk sprog som bærende kraft bag vores kultur, viden og evne til at deltage aktivt i demokratiet. Men min holdning er stadig, at vi først og fremmest bevarer og styrker sproget ved at læse og skrive mere og glæde os over det – ikke ved at føre kampagner mod bestemte typer ord eller nedsætte overdommere.

At værne om et sprog handler jo ikke blot om kontrol og regler. Det handler også i høj grad om at styrke de institutioner, som understøtter vores sprogbrug. Institutioner som f.eks. Det Kongelige Bibliotek eller Den Danske Ordbog. Eller hvad med folkebibliotekerne – en af vores suverænt vigtigste kulturinstitutioner, som desværre gennem mange år har været udsat for et væld af besparelser og filiallukninger. Men det er jo netop på bibliotekerne, at man hver eneste dag arbejder for at understøtte sproget via oplysning, læring og inspiration, så det vil være et oplagt sted at sætte ind, hvis man ønsker at styrke og bevare det danske sprog.

Børn og unge er fremtidens sprogbrugere. Derfor er det også en rigtig prioritering, at der i disse år bliver investeret massivt i børn og unges læsning. Senest er der afsat bevillinger på 20 mio. kr. til bøger og understøttende pædagogisk materiale til vuggestuer, børnehaver og dagplejer samt 50 mio. kr. til flere bøger i skolerne.

Men hvis man gerne vil styrke sproget, så skal man huske, at det ikke er ligegyldigt, hvad børn og unge læser. Eller hvad voksne læser for den sags skyld. Det betyder noget, at læserne møder et menneske, som via sproget rækker ud til et andet menneske – ikke blot en algoritme, som har regnet ud, hvilke ord der skal sættes sammen for at generere den størst mulige profit. At nå hinanden med ord er hele pointen med vores sprog, og menneskelig indlevelse og nærvær er afgørende for at videreføre denne pointe til kommende generationer.

Og netop det kræver investeringer, ikke bare i papir, kontrolinstanser og institutioner, men også i forfatterstanden helt generelt. Det er os, der via vores arbejde både beskytter, viderefører og udvikler det danske sprog. Vi er – med en af tidens populære krigsmetaforer – frontlinjen i det sproglige beredskab.

Det håber vi også at se afspejlet i den politiske virkelighed. ※

Forfatteren
ISSN 0105-0753
Nr.-2026, 85. årgang
Udgives af
Dansk Forfatterforening

Ansvarshavende:
Anne Sofie Hammer

Redaktør:
Lene Møller Jørgensen
redaktor@danskforfatterforening.dk

Bladudvalg:
Lene Møller Jørgensen,
Eva Parum (S),
Kristoffer Kildelund (DOF),
Jette Rydahl (BU),
Cindy Lynn Brown (L),
Simon Væth (Ill.),
Thomas Dickson (F).

Grafisk design:
salomet grafik

Forsideillustration:
Maria Bach Kreutzmann

Tryk:
GraphicUnit ApS

Indsendte bidrag dækker ikke nødvendigvis redaktionens holdninger.

Eftertryk af artikler er tilladt med kildeangivelse.
Eftertryk af illustrationer er ikke tilladt.

Forfatteren udkommer fire gange årligt.
Abonnement tegnes gennem Dansk Forfatterforening, pris: kr. 600.

Deadline til dette nummer var:
7. september
Udgivelse: 5. oktober

04-26 Deadline: 13. november
Udgivelse: 14. december

Småt & godt
4-5

TEMA
Kalaallit Nunaanni atuagassiaqarneq - Litteratur i Grønland
6-19

Forfatterfællesskab på Martha's Vineyard
20-21

frit rum
22-23

Ramt af Aarestrup
24-27

AI udfordrer min skrivepædagogik
28-29

Vores skæbne er bundet sammen i ét enkelt stykke klæde
30-33

Skriv din mormor levende
34-36

Jura
37

Kalender
38

Portfolio
Max Ulrich Klinker
Bagsiden

MARIA BACH KREUTZMANN har skabt forsiden på dette nummer. Hun bor i Nuuk, er uddannet på The Animation Workshop i Viborg med en PBA i Computer Graphics i 2012. I 2018 debuterede hun med bogen *Bestiarium Groenlandica*. Maria har også tegnet og skrevet *Mythical Monsters of Greenland*, ligesom hun holder talks, laver postkort, plakater og meget andet.

Emil Aarestrup, 1800-1856. Portrættet er fra engang mellem 1840 og 1848. Litografi af Peter Henrik Gemzøe efter maleri af August Schiøtt.

Forfatter Kristian Himmelstrup har skrevet en roman om digter og læge Emil Aarestrup. Titlen *En sølvsky ud i luften* har Himmelstrup fundet i *Paa Sneen*, et af hans yndlingsdigte af Aarestrup. Her to strofer fra digtet:

Om dine Hænder vandt sig
Muffen, den lykkelige
Og om dit Knæ jeg hørte
Den glatte Silke skrige

Dit Aandepust, usynligt
Ellers som Rosenduften,
Nu strømte gennem Sløret
En Sølvsky ud i luften ※

Se side 24-27

BOGSTAKKE

Dansk Forfatterforening er også i år til stede på Bogforum i Bella Center. Det foregår fra fredag d. 30. oktober til søndag d. 1. november, og I finder os samme sted som sidst – stand C3-004. DFF's forperson, Anne Sofie Hammer, åbner standen fredag kl. 10.15, senere på dagen uddeles årets Faglitterære Pris – du kan finde programmet for weekenden på Bogforum.dk. OBS: Hvis du vil donere et par af dine bøger – ingen gengangere – som præmier til vores forskellige quizzer, så skal de afleveres på vores stand. ※

INTERNATIONALT

Dansk Forfatterforening har oprettet en rejsepulje, som kan søges af foreningens ordinære medlemmer. Rejsepuljens formål er at fremme international udveksling ved at støtte litterære møder i udlandet, f.eks. litterære arrangementer, forfattermøder og andre typer af internationale netværksmøder.
Der kan ikke søges til hverken researchrejser, skriveophold eller promovering af egne værker, og der er løbende ansøgning til puljen. Får man tilsagn, modtager man enten 2.500 kr. eller 5.000 kr. ※

SPAREKNIV

Fra næste år vil kun Bornholms to største byer, Rønne og Nexø, have et folkebibliotek, mens fem andre filialer på øen enten omlægges eller lukkes. Det er resultatet af et budgetforlig, skriver netmediet Kulturmonitor. Svaneke og Gudhjem mister deres biblioteker, og bibliotekerne i Allinge, Hasle og Aakirkeby bliver skolebiblioteker. Også bibliotekernes streamingtjeneste, Filmstriben, skal spares væk på øen. ※

UPS!

Kogebogen *Den store antiinflammatoriske grundbog* fra 2024, skrevet af forfatter Martin Kreutzer og udgivet af Politikens Forlag, er tilbagekaldt og skal fjernes fra butikkerne. Forfatteren har tidligere skrevet *Den store antiinflammatoriske kostguide* udgivet af Muusmanns Forlag. Og Muusmann Forlag syntes, at Politikens bog mindede lidt for meget om deres fra 2015. Det syntes Sø- og Handelsretten også og dømte Politikens Forlag til at betale 50.000 kroner i erstatning samt dække sagens omkostninger. Det skriver Politiken. ※

INSPIRATION

Statens Kunstfond laver ikke et nyt inspirationskatalog til "Levende litteraturmøder for børn og unge" i 2027 – det nuværende vil også dække det kommende år. Det er nemlig ikke afklaret politisk, hvordan de ekstra kroner til ordningen skal udmøntes, skriver Kunstfonden.
Der har i årenes løb været kritik af kataloget, fordi det kan opfattes, som om projektstøtteudvalget vil eller har kurateret forfatterne i kataloget, og Kunstfonden understreger derfor, at udvalget ikke prioriterer de forfattere, der er optaget i kataloget, højere end andre – kataloget er blot tænkt som inspiration. ※

Foto: Tobias Scavenius

PRISFEST

Dronning Margrethe overrakte og lykønskede digter Pia Tafdrup med Prins Henrik Prisen 2026. Prisen består af en statuette skabt af Prinsen samt 300.000 kroner sponsoreret af AVK Holding. Det er dermed Danmarks største lyrikerpris. Festtaler og efterfølgende reception blev afholdt på Fredensborg Slot. ※

Et barn ligger i sin seng
og betragter sine hænder,
knytter næven, åbner hånden,
moderen går og kommer,
smiler nu til ungen, der svarer
med et smil.

Barnet er faldet i søvn,
smilet er borte nu.
Moderen ser til ungen
og er lidt mere alene:
barnet sover
selvom hun smiler.

Hun går over gulvet, sætter sig,
føler sig selv nyfødt
nu: og med den samme krop
som roligt ånder under tøjet.

Nu smiler hun igen
til en ukendt elsker.

Per-Olof Johansson

Kalaallit Nunaanni atuagassiaqarneq – Litteratur i Grønland

Verdens øjne hviler på Grønland i disse år – det handler om magt, trusler, politik.
Vi vil i stedet kikke på Grønlands litteratur, på bogens og på sprogets vilkår.
Den mundtlige fortælletradition står stærkt på verdens største ø
– myter og sagn, ånder og overnaturlige væsener er en del af hverdagen
og præger ikke kun den mundtlige fortælling, men også litteraturen for børn og voksne.
Og kunsten i det hele taget.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN * ILLUSTRATION: MARIA BACH KREUTZMANN

Jagten på mytiske væsener og spøgelser

Maria Bach Kreutzmann har tegnet forsiden på denne udgave af Forfatteren. Hun er monsterjæger og elsker (især) de grønlandske monstre, som hun sammen med et hold historikere og illustratorer har efterforsket i litteraturen og registreret i et bestiarium.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Jeg har været omgivet af grønlandske fortællinger og myter, af væsener, monstre og spøgelser hele mit liv. Både som barn og som voksen har jeg været mest tiltrukket af monstrene, gys og gru brænder igennem hos mig – jeg elsker monstre," siger Maria Bach Kreutzmann.

Helt tilbage fra 1800-tallet har Kreutzmann-familien i Grønland været optaget af og indsamlet historier, myter og grønlandica. Og Maria holder familietraditionerne i hævd ved at jage, tegne og beskrive monstre i bl.a. *Bestiarium Groenlandica, en illustreret håndbog om grønlandske mytevæsener, ånder og dyr*, men også i andre udgivelser.

Maria Bach Kreutzmann er uddannet på The Animation Workshop i Viborg med en PBA i Computer Graphics i 2012. I årene efter boede og arbejdede hun i London, og med sig havde hun stakke af grønlandsk litteratur.

"Jeg led virkelig meget af hjemve, savnede Grønland, og jeg læste og læste i mine bøger. Og selvom jeg syntes, at jeg kendte de grønlandske væsener og mytiske figurer ret godt, så stødte jeg på nogle, som jeg aldrig havde hørt om før. Jeg begyndte at lave en lille liste i et Word-dokument over alle de nye og ukendte væsener, jeg læste om i litteraturen. Da jeg flyttede hjem til Nuuk igen i 2017, havde jeg allerede en ret lang liste over væsener, nok 10-15 sider bare med navne og info om dem."

Og med den liste i hånden foreslog hun en god veninde og historiker et projekt om at jage, finde og registrere så mange monstre som muligt i de grønlandske overleveringer. Projektet blev til bogen *Bestiarium Groenlandica* – et værk, vi vender tilbage til, men først et blik på den rolle, væsener og monstre spiller i det store land.

Arktis er et farligt sted

Der er en meget stærk mundtlig fortælletradition i Grønland, og historierne, myterne og væsenerne er blevet overleveret fra generation til generation. Og ud over det underholdende element er der også en både praktisk og livsvigtig grund til historierne.

"Historiefortælling har altid været en del af grønlandsk kultur, jeg kan ikke være til kaffemik eller en anden sammenkomst med grønlandske venner, uden at der bliver fortalt historier. Der vil altid være historier. Når man oplever naturen heroppe og ser ud over fjelde, hav og is, så er det tydeligt, at Arktis er et yderst

Aajumaaq, Den Ærmede, er en hjælpeånd – kendt og frygtet over hele Grønland. Maria Bach Kreutzmanns tegning i *Bestiarium Groenlandica*.

*
**

Når vi snakker overtro og spøgelser, så er det noget, vi i høj grad co-eksisterer med i dagligdagen …

Maria Bach Kreutzmann,
forfatter og illustrator

farligt sted, hvor man kan undre sig over, at folk har overlevet i 5000 år. Og det har man jo kun, fordi der er og har været en samhørighed med naturen. Folk har snakket til og med naturen, og der har været mange elementer af naturen, man har været nødt til at personificere for at forstå og respektere – både det gode og det farlige. Historierne og overleveringerne har været en måde at overleve på, de har fortalt os, hvad der er farligt, og hvad der ikke er. Vi har noget, der hedder taburegler. Taburegler er levemåder, et koncept, der beskytter – noget, man ikke snakker om, men videregiver for at sikre overlevelse. Overleveringerne fortæller, hvordan man opfører sig og handler på en specifik måde for at overleve i den farlige natur. Hvordan man overholder reg-

lerne for ikke at gøre ånder, hjælpeånder, væsener og monstre vrede – for bryder du reglen, bliver du slået ihjel. Det er en meget praktisk måde at komme videre og overleve på," siger Maria Bach Kreutzmann.

Fjeldgænger som pædagogisk værktøj

Når man som Maria er født og opvokset i Grønland, er man altid omgivet af forhistoriske fortællinger om f.eks. fjeldgængere – mennesker, som har vendt samfundet ryggen og vandrer ensomt rundt, får overnaturlige kræfter og bliver farlige.

"Fortællinger som dem lever, og vi lever også med dem i dag, det er pædagogiske værktøjer, som vi blev skræmt med som børn, fordi vi ikke måtte gå for langt væk. Væsener, som eksisterede i fortiden, og som stadig har indflydelse i nutiden. Noget, man bruger i dagligdagen på mange måder, og som gennemtrænger hele vores kulturhistorie. Når vi snakker overtro og spøgelser, så er det noget, vi i høj grad co-eksisterer med i dagligdagen, ligesom den måde, vi snakker om vores døde på, den respekt, vi har for folk, der ikke er her mere, også er en stor del af vores nulevende kulturhistorie."

Maria Bach Kreutzmann har da også dedikeret *Bestiarium Groenlandica* "Til ære for mine forfædre og alle jeg holder af".

Et kompendium af monstre

For Maria Bach Kreutzmann handlede det i første omgang om at lave et kompendium over de væsener, der optræder i de grønlandske myter, dels for hendes egen skyld, dels for at kunne registrere og fastholde kulturhistorien og evt. undersøge, hvor meget der er gået tabt. Kompendiet skulle beskrive væsenerne og være til rådighed for kunstnere, der vil bruge dem kreativt, og den latinske titel, *Bestiarium Groenlandica*, er inspireret af "den videnskabelige tradition for indsamling og katalogisering af information til bevaring og oplysning", som der står i bogens forord.

*
**

Min kreative hjerne, kan man ikke sige det sådan, bliver fodret, for der er ikke noget som monstre, der kan sætte ild under mig. Og sådan et, altså et monster, det er den dér sprøjtemalede tyran fra vestsiden i hvert fald.

Maria Bach Kreutzmann,
forfatter og illustrator

"Den grønlandske mytologi dukker op i vores film, hos malere, tegnere – ja, i alt kunstnerisk arbejde er det allestedsnærværende, uanset om det er tupilak, fjeldgænger eller havets moder. Og det vil være fint at fastholde og registrere."

Maria Bach Kreutzmann udarbejdede projektbeskrivelsen, fik en række fonde og virksomheder til at yde økonomisk støtte og formåede også at få en kontrakt om udgivelse fra forlaget Milik Publishing. Og så samlede hun et hold bestående af tre historikere og otte illustratorer. Illustratorerne var ud over hende selv grønlændere, danskere samt en enkelt islænding, som alle gik i gang med et kæmpe researcharbejde.

"Vi læste vel 10.000 sider litteratur. Bogen er

*
**

Historiefortælling har altid været en del af grønlandsk kultur, jeg kan ikke være til kaffemik eller en anden sammenkomst med grønlandske venner, uden at der bliver fortalt historier. Der vil altid være historier.

Maria Bach Kreutzmann, forfatter og illustrator

baseret på skriftlige kilder, altså, jeg ville gerne være rejst rundt i Grønland og have indsamlet historier fra unge og gamle, men det havde vi simpelthen ikke ressourcer til. Det er stadig en drøm for mig, som forhåbentlig bliver realiseret en dag."

En del af væsenerne er skildret mange gange af kunstnere i tegninger og malerier, ligesom enkelte er meget specifikt beskrevet i fortællingerne.

"Resten brugte vi vores kreative licens til at tegne. Jeg kunne mærke, hvordan de ser ud, og det handler jo også om at have en kulturel viden om, hvad jeg er vokset op med, og så selvfølgelig også min kunstneriske frihed til at fortolke," siger Maria Bach Kreutzmann.

I *Bestiarium Groenlandica* skildres væsener, som er blevet overleveret gennem hundreder, måske tusinder af år, men Maria Bach Kreutzmann var meget bevidst om, at hun ville have digital kunst for at give bogen et mere moderne udtryk. Det var også en af grundene til, at hun inddrog en islænding og danske illustratorer i arbejdet. Det, siger hun, ville hun ikke gøre i dag.

"Jeg er ubegribelig stolt af og tilfreds med kunsten, vi fik fra dem, så jeg fortryder ikke, men ville vælge anderledes i dag, hvor jeg er mere opmærksom på at have et kulturelt mindset, når man forestiller sig og skaber grønlandske væsener."

I bogen har hun selv bl.a. tegnet Aajumaaq, på dansk Den Ærmede. Figuren er kendt og frygtet over hele Grønland, og den fungerer som hjælpeånd for nogle af de største åndemanere. Det er et væsen med et skeletagtigt, pelsløst hundehoved og store, stikkende øjne. Den svæver hen over jorden, og alt, hvad dens lange fingre rører, går i forrådnelse. Når den ikke er i gang som hjælpeånd, bor den gerne i en tunnel af indlandsisen.

Ud over tegningen og beskrivelsen er der en fortælling om, hvordan den forældreløse dreng Missuarniannga, som siden udviklede sig til en stor åndemager, fik den uhyggelige Aajumaaq som hjælpeånd. Sådan er bogen bygget op – illustration, beskrivelse og en kort fortælling om det enkelte væsen.

En sprøjtemalet tyran

Som bekendt har USA's præsident, Donald Trump, den holdning, at Grønland rettelig bør tilhøre USA, og hvis han ikke må få eller købe det enorme land, så vil han invadere det militært. En trussel, som selvfølgelig skaber frygt og vrede blandt mange grønlændere.

På spørgsmålet om, hvad truslerne betyder for den kunstneriske kreativitet, svarer Maria Bach Kreutzmann:

”Det påvirker alt, 100 procent. Jeg kan næsten ikke engang dykke ned i det spørgsmål – det er for stort. Det er slet ikke til at beskrive, hvordan det er at være i det – det er både drænede og inspirerende, hvilket jo er to modsætninger, men jeg bliver også fodret rent litterært. Min kreative hjerne, kan man ikke sige det sådan, bliver fodret, for der er ikke noget som monstre, der kan sætte ild under mig. Og sådan et, altså et monster, det er den dér sprøjtemalede tyran fra vestsiden i hvert fald.” ※

Bogen *Bestiarium Groenlandica* tegnet og skrevet af et hold historikere og illustratorer med Maria Bach Kreutzmann i spidsen.

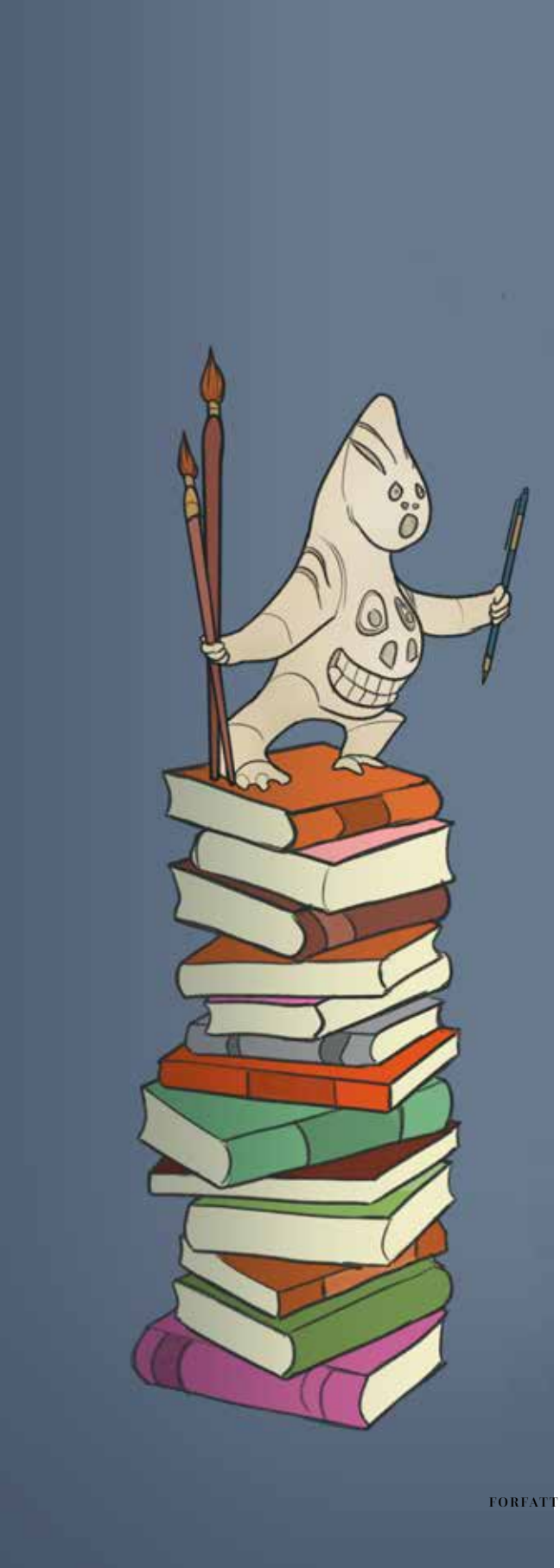

Bogens vilkår i Grønland

Der udkommer 30-35 bøger i Grønland om året. Men det kan være svært at få dem ud til folket, konstaterer **Juaaka Lyberth**, formand for Kalaallit Atuakkiortut, Grønlands Forfatterforening.

GRØNLAND ER STØRRE END FRANKRIG, Tyskland, Spanien, Storbritannien, Italien, Grækenland, Schweiz og Belgien – tilsammen.

Der bor 59.000 tusind mennesker langs kysten i det store land, over en tredjedel i hovedstaden Nuuk, mens der bor ca. 5600 i landets andenstørste by, Sisimiut, og i Ilulissat, den tredjestørste by, ca. 4700. Den øvrige befolkning bor i mindre byer og bygder med helt ned til 35 indbyggere. I alt er der 60 bosteder i landet.

Og nej, det her skal ikke være en lektion i den grønlandske geografi eller demografi, men begge dele er afgørende faktorer, når det handler om litteratur og bogudgivelser i Grønland.

Der udkommer ca. 30-35 bøger om året på grønlandsk, og Juaaka Lyberth, formand for Kalaallit Atuakkiortut, Grønlands Forfatterforening, peger på distribution af bøgerne som et kæmpeproblem.

”Selve det at få udgivet en bog på grønlandsk er ikke det vanskeligste, fordi der trods alt er en række fonde og støtteordninger, som forfatterne kan søge. Det svære er at få bogen ud til læserne, at få den distribueret ud til 60 forskellige bosteder, som kun er forbundet ad sø- og luftvej, og hvor vejr spiller en stor rolle. Og efter at Grønlands eneste boghandel, som lå i Nuuk, lukkede

for nogle år siden, er det blevet endnu sværere at distribuere vores bøger. Den butikskæde, der forsyner byerne og bygderne, har stadig bøger på hylderne, men er på ingen måde voldsomt interesseret i litteratur. De er hurtige til at vurdere, at en bog ikke har grønlandsk interesse. Det kan jeg måske bedst illustrere med et eksempel fra mit eget forfatterskab. Jeg skrev og udgav en biografi om den første grønlandske direktør i fiskeindustrien, og hele oplaget blev udsolgt på udgivelsesdagen. Jeg ville følge succesen op og oversatte Benny Andersens roman *Svantes Viser* til grønlandsk og forhandlede distribution med samme person, som havde opkøbt hele oplaget af biografien. Men han var ikke interesseret og hverken til at hugge eller stikke i, hvad angår bogen om Svante. Ikke et eneste eksemplar fik jeg solgt til ham."

Selvom den lukkede boghandel i Nuuk har rystet distributionen, så er det altså stadig muligt at købe bøger i butikskæderne Brugseni, Pisiffik og Pilersuisoq, men udvalget er meget begrænset. Der er dog også lyspunkter, flere museer i Nuuk og lokalmuseer rundtomkring i landet er som noget nyt begyndt at sælge flere og flere bøger, ligesom en ung iværksætter, der undersøger mulighederne for at åbne en ny boghandel i hovedstaden, er i dialog med Juaaka Lyberth. Og så er der naturligvis muligheden for at nå litteraturen digitalt.

"Men," siger Juaaka Lyberth, "på ungdomslitteraturens plads er der et stort sort hul. Der skrives børnebøger, skønlitterære romaner, biografier og faglitteratur på grønlandsk. Men der mangler ungdomslitteratur. De unge læser ofte på engelsk, men det grønlandske mangler."

Grønlandske forlag

Den grønlandske fortælletradition er stærk, men siden 1800-tallet har Grønland også haft en stærk skriftlig tradition, som har medført en

*
**

Det svære er at få bogen ud til læserne, at få den distribueret ud til 60 forskellige bosteder, som kun er forbundet ad sø- og luftvej, og hvor vejr spiller en stor rolle.

Forfatter og formand for Grønlands Forfatterforening Juaaka Lyberth

KALAALLIT ATUAKKIORTUT, Grønlands Forfatterforening, har ca. 90 medlemmer og rummer børnebogsforfattere, lyrikere og skønlitterære og faglitterære forfattere – hvoraf flere også oversætter. Samtidig driver KA også GreenLit, Grønlands Litteratur Kontor, som promoverer grønlandsk litteratur i udlandet. GreenLit er en del af de Nordiske Netværk, NordLit, under Nordisk Ministerråd. I det hele taget har KA et tæt samarbejde med de nordiske lande og tog også initiativ til den første *Arctic-Nordic Small Languages Writers Festival* med deltagere fra Færøerne, Sameland og repræsentanter for inuit i Alaska og Canada i 2024.

Der skrives børnebøger, skønlitterære romaner, biografier og faglitteratur på grønlandsk. Men der mangler ungdomslitteratur.

Forfatter og formand for Grønlands Forfatterforening Juaaka Lyberth

solid tradition for udgivelse af bøger. Den første grønlandske ABC blev trykt i 1739, og siden blev skriftsproget udviklet i samarbejde med lokale grønlændere og især de nordiske kristne missionærer i landet, som først og fremmest var interesserede i, at grønlænderne skulle blive i stand til at læse Biblen og de kristne skrifter. Skriftsproget tager udgangspunkt i den dialekt, man taler i og omkring Nuuk på sydvestkysten – på østkysten er dialekten en anden, men skriftsproget er det samme.

I midten af 1800-tallet oprettede man et statsligt forlag, Grønlandske Forlag, senere Atuakkiorfik, hvis formål oprindelig var at oplyse befolkningen og udgive skole-og undervisningsmateriale, men som senere dog også udgav en del fiktion. Forlaget eksisterede i mere end 150 år, indtil det blev privatiseret i 1990'erne og lukket i 2009 – i 90'erne og op til omkring 2010 opstod der også flere mellemstore forlag, bl.a. et i forbindelse med boghandelen i Nuuk, men også de lukkede. Minik Publishing holder dog fanen højt som uafhængigt forlag – det er et enmandsforlag, som arbejder med ekstern hjælp i perioder. Forlaget har bl.a. udgivet Maria Bach Kreutzmanns *Bestiarium Groenlandica* (som du kan læse om på de foregående sider), Niviaq Korneliussens *Blomsterdalen* og Sørine Kristine Steenholdts *Zombieland*.

"Forlagene heroppe er meget få, mest enmandsforlag og selvudgivere. Forfattere bliver utålmodige, når de ikke kan finde forlag til deres bøger, og så finder de en vej som selvudgivere. Men det betyder desværre også faldende kvalitet. Kvaliteten på grafik, grammatik og korrektur er faldende, og der mangler ofte en redaktør, der kunne have vejledt og redigeret bogen," siger Juaaka Lyberth.

Men han understreger også, at har bogen den rigtige titel, som fanger læserne, så er de ikke bange for at købe den. Et godt eksempel er bogen, som oversat til dansk hedder *Jeg har levet blandt ægte fjeldgængere*, af Katrine Rasmussen Kielsen. Bogen solgte over 11.000 eksemplarer, og forfatteren stod selv for salg og distribution over internettet. Efterfølgeren solgte over 4000 eksemplarer.

Bogen handler om en ung kvinde, som bliver taget af en kæmperavn, der flyver hende ud i fjeldene til hendes kæreste. Han er blevet fjeldgænger, og i fjeldene lever parret blandt andre fjeldgængere. Forkærligheden for de gamle grønlandske myter fornægter sig ikke – hverken som mundtlig overlevering eller som skriftligt materiale, og bogen blev nomineret til Nordisk Råds Litteraturpris i 2023.

30 internationale journalister til kaffe

Verdens øjne er rettet mod Grønland efter den amerikanske præsidents trusler mod landet,

※

Digtet gik verden rundt. Jeg blev opfordret til at komme til Washington og læse det op foran Det Hvide Hus. Det turde jeg ikke, så jeg sagde nej.

Forfatter og formand for Grønlands Forfatterforening Juaaka Lyberth

og opmærksomheden er både kærkommen og trættende.

"Sidste år havde min kone (Asii Chemnitz Narup, politiker i IA og tidligere borgmester i Sermersooq Kommune, som hovedstaden Nuuk hører under, red.) og jeg besøg af omkring 30 journalister fra alverdens lande i løbet af omkring et halvt år. Det er en tidsrøver, og til sidst sagde vi nej til flere interviews," fortæller Juaaka Lyberth, som tilføjer, at mange, ikke mindst børn, har været rigtig bange for, at amerikanske soldater ville dukke op og angribe deres land.

Præsident Trumps mange udtalelser om Grønland, AI-tegninger med det amerikanske flag hen over Grønland og amerikanske besøg har dog også betydet, at grønlandsk litteratur i høj grad er nået langt ud over landets grænser.

Som forfatter og formand for Grønlands Forfatterforening har Juaaka Lyberth læst op, holdt oplæg og deltaget i TV-indslag i adskillige lande. Poets of the Planet, et internationalt netværk af forfattere og digtere, der arbejder for at fremme kulturel udveksling, fred og frihed, opfordrede ham til at skrive et digt til deres hjemmeside og Facebook. Det var i marts 2025.

"Digtet gik verden rundt. Jeg blev opfordret til at komme til Washington og læse det op foran Det Hvide Hus. Det turde jeg ikke, så jeg sagde nej," fortæller han. ※

Reggae på grønlandsk

Minik Hansen, lyriker og sangskriver, er manden bag det grønlandske reggaeband Sauwestaris tekstunivers.

MINIK HANSENS BEDSTEFAR var organist i kirken, han elskede musikken og skrev salmer på grønlandsk, men ville også rigtig gerne vide, hvad de danske salmer egentlig handlede om. Så han bad sit barnebarn om at oversætte, og Minik Hansen, der dengang var 13-14 år, oversatte salmerne til grønlandsk – og syntes, at det var ret sjovt. Sådan begyndte han at skrive tekster, lege med ord og rime.

”Så det ligger nok i familien,” siger Minik Hansen i dag, ”legen med ordene og det at finde rytme i ordene.”

Mens han oversatte salmer for bedstefar derhjemme, rappede, sang og øvede han sig i en tidlig poetry slam sammen med vennerne i skolen. Som en sjov hobby, siger han.

Det var dengang, for i dag er hobbyen blevet professionaliseret, og Minik Hansen er kendt som lyriker med optrædener og digtoplæsninger – og som sangskriver og manden bag tekstuniverset i det grønlandske reggaeband Sauwestari.

Det med reggae var et tilfælde. I 2014 optrådte Minik Hansen i en poetry slam-konkurrence i Nuuk og vandt den, og den aften sad der i salen en god bekendt til den italienske musikproducer Fabrizio Barzantiui. Og denne bekendt vidste, at produceren, der har boet i Grønland i mange år, var på udkik efter en, som kunne skrive tekster på grønlandsk til en gruppe unge musikere, der komponerede og spillede reggae, så han opfordrede Minik til at kontakte ham. Kontakten blev til et tæt samarbejde med Sauwestari.

”Som dreng syntes jeg jo, at reggae var fantastisk musik, jeg kendte ikke så meget til det, stort set kun fra min fars Bob Marley-plade. Det er kreativ og god musik, men jeg anede jo ikke, hvad det handlede om. Dengang i 2014 havde jeg lagt rap bag mig, men rap har rødder i reggae, så jeg kendte og genkendte mange af de temaer, som reggae beskæftiger sig med. Som i rap er det samfundet, folket, hvad der rører sig i livet, og også kærlighed mellem mennesker, alt det, der driver mig – teksterne er et spejlbillede af livet.”

Menneskets forhold til og respekt for naturen spiller også en stor rolle i hans tekster, som ho-

(U)AFHÆNGIGHED

Ressourcer
Nok til bygden. Og familien
Ændrede kurser
Byen bygges. Udvides igen og igen
Materialer
Kommer med skib. Købt inden daggry
Arealer
Tilhører staten helt. Og døbt på ny
Ledet
Udefra og ind. Men ikke i sind
Stedet
Er fjernstyret. Folk skubbet til at tage trin
Kultur
Vær firkantet. Eller bliv udstødt
Ur
Viseren ærer man. Og lytter til nyt
Tjen
Øverste sørger for alt. Med midlerne
Kend
Én måde at gøre det på. Se følgerne

Vend
Kig tilbage. I folket ses det, der er sket
Send
Fra hjertet. Ikke hvad øjnene har set
Modtag
Alt. Fra direkte hån til indirekte håb
Godtag
Hvor man er nået. Forandr med indre råb
Gør
Ikke kun råb. Forbered og oplev
Tør
Du er ikke alene. Mærk efter, der er liv

Find. Og hel. Din. Smerte
Vind. Og del. Dit. Hjerte

(U)AFHÆNGIGHED er et af de digte, som Minik Hansen følte skulle skrives på dansk

Som det var i en fjern fortid
Mens vi lever, er til og trækker vejret
Som det var i en fjern fortid
Sidder nogen inden for fire vægge
lige nu

Udenfor er livet i bevægelse omkring os
Som det var i en fjern fortid
Indenfor, foran en firkant,
sidder nogen – uanset hvordan vejret er
lige nu

Det oprindelige folks land kan røres ved
Som det var i en fjern fortid
En firkant er i mange hænder
Lige nu

Vi oplever ting med kroppen
og lærer af det
Som det var i en fjern fortid
Nogen lærer noget inde i en bygning
ved at se på en firkant
Lige nu

Nogen forsøger at leve med
udgangspunkt i
forfædrenes liv
Lige nu
Ved at tænke ud over firkanten
Som det var i fortiden

QANGA, QANGATULLI

Inuutilluta, piutilluta, anersaartortilluta
Qanga, qangatulli
Iikkat kipparissut sisamat iluaniittoqarpoq
massakkut

Inuuneq taqqama avatitsinni ingerlaarpoq
Qanga, qangatulli
Illup iluani kipparissup saavani
issiasoqarpoq, sila qanoq ikkaluartoq
massakkut

Nuna nunaqavissuuffik tigussaavoq
Qanga, qangatulli
Assappassuarniippoq kipparissoq
massakkut

Inuunermi misigisaqartarpugut timeq
atorlugu ilikkagaqarluta
Qanga, qangatulli
Illup iluani kipparissumik
isiginnaartoqarpoq ilinniarluni
massakkut

Siuaasat tunuliaqutaralugit
inuuniartoqarpoq
Massakkut
Kipparissup silataaniit eqqarsarniarluni
Qanga, qangatulli

Digtet QANGA, QANGATULLI skrev Minik Hansen på grønlandsk – senere har han oversat det til dansk – *Som det var i en fjern fortid*

vedsagelig er på grønlandsk, men nogle tekster bliver skrevet på dansk eller engelsk.

”Der er nogle emner, som jeg har et behov for at skrive om på dansk, emner, som har relevans for danskere. F.eks. om det komplicerede forhold mellem Grønland og Danmark – der er det oplagt at skrive på dansk.”

Sauwestaris første album kom i 2023, og de arbejder på deres andet album. Musikken er komponeret, men teksterne skal skrives. Inden skriveprocessen går i gang, har Minik diskuteret emner og budskaber med musikerne og musikproducenten.

”Vi finder frem til nogle ord, væsentlige nøgleord, og i øjeblikket er det svært at komme uden om det politiske og det grønlandsk-amerikanske forhold, netop fordi teksterne handler om vores liv og hverdag,” siger Minik Hansen. ※

Den Rejsende Forfatterskole

Anette Molbech, indehaver af Arctic Action, og forfatter **Niviaq Korneliussen** driver sammen Den Rejsende Forfatterskole i Grønland.

DEN REJSENDE FORFATTERSKOLE – aka Anette Molbech og Niviaq Korneliussen – kommer ud til de mindste byer og bygder. Forfatterskolen vil undervise unge i at udtrykke sig, give dem en stemme, man ellers aldrig hører. En stemme til dem, der ikke sender deres tekster ind til novellekonkurrencer, dem, der ikke går i gymnasiet eller er i gang med en uddannelse.

Forfatterskolen er en del af Arctic Actions projekter i Grønland, som Anette Molbech har arbejdet med og gennemført siden 2009.

"Der er tre ord, som udgør grundlaget for forfatterskolen – og for Arctic Actions projekter i øvrigt – nemlig livsmod, handlekraft og selvværd. Vores forfatterskole er ikke en eliteforfatterskole, det handler ikke om at uddanne forfattere, men om at lære eleverne at udtrykke sig," siger Anette Molbech.

De unge, som hun og Niviaq Korneliussen møder i deres forfatterskole, arbejder på forskellige projekter, det kan f.eks. være Siu-Tsiu, som er en socialøkonomisk virksomhed, der fokuserer på unge. Her arbejder unge med bl.a. at bygge eller reparere stier og gangbroer omkring de små byer, de maler huse og indsamler plastic ved vandet. Nogle af de unge har måske haft problemer med stoffer, psykiske udfordringer, eller de har bare aldrig haft et arbejde. Målet er, at de oplever et fællesskab, bliver kvalificerede og kan komme videre på en uddannelse eller på en arbejdsplads. Det er unge, man hører *om*, men sjældent *fra*.

"Det er en svær og udfordret gruppe, som formentlig aldrig har skrevet fem sammenhængende linjer. Så vi begynder ikke med skriveøvelser som det første. Vi taler, men det kan også være svært at få dem til at fortælle.

Derfor er en skriveøvelse som *min livsdrøm* ikke relevant, det er for abstrakt, det skal være konkret, min by, mit hjem. Eller de kan fortælle om, og måske senere beskrive, en ting, som de er glade for. Og det kan være en drikkedunk – tingen er egentlig ligegyldig. Men politik, præsident Trump eller kolonisering, det taler vi ikke om, for det skal handle om hverdagen og deres egne liv," siger Anette Molbech.

De unge skriver på grønlandsk. En del unge taler intet eller meget lidt dansk, fordi de ofte prioriterer engelsk – grønlandsk er deres modersmål, og engelsk kan man klare sig med i verden.

Rasmus er elev i forfatterskolen, og han er blevet helt vild med volleyball, han studerer teknikker og glæder sig til, at han skal ud at rejse for at deltage i de grønlandske mesterskaber. Han skriver:

"Når bolden nærmer sig, er det, som om en lys fremtid er lige for næsen af mig. Bolden er gul,

og jeg forestiller mig den som en varm sol, der skinner på mig og gør mig lun. Jeg er også meget taknemmelig for alle dem, jeg spiller med. De opmuntrer mig og går op i, at jeg dukker op til træning."

"I Grønland er der ikke den samme tradition for at bruge ord, og da slet ikke ord om følelser. Så der bevæger vi os forsigtigt frem, men en øvelse kan f.eks. være at sætte 15 ord på en følelse, og her er vi altså tæt på kanten, og ofte vil det være nemmere at sætte ord på en begivenhed: Hvad skete der helt konkret? En skriveøvelse kan være at fortælle om 'En dag, jeg aldrig glemmer.'"

Andreas skriver om et barndomsminde, han vil huske for evigt, nemlig den dag, han fangede sin første sæl:

"Jeg er ni år gammel. På en isflage ser jeg en sæl. Vi nærmer os den langsomt. Vi er helt stille, jeg kan høre min hjertebanken. Jeg trykker på aftrækkeren og rammer den i halsen. Jeg jubler."

Amalie fortæller om en af de mange gange, hun har været på jagttur med sine bedsteforældre:

"Jeg vågner op om morgenen, midt på turen, i et telt over for bygden Isertoq. Fuglene kvidrer, som om de siger godmorgen. Mine bedsteforældre nyder morgenen i teltet, der blafrer i den milde brise."

Jagt og glæden ved at bære et bytte hjem er en vigtig identitetsmarkør. Det var gode minder og øjeblikke, der ikke bliver glemt.

Når Anette Molbech og Niviaq Korneliussen rejser ud til de mindre byer på østkysten, ankommer de tit en dag – eller fem – forsinket, fordi de strander midtvejs på grund af tåge, isslag, vind og andre voldsomme vejrskift. De er vant til det. Det er alle. Med i bagagen har de et lille bærbart studie, for Arctic Action har også oplevet kæmpeproblemer med distribution af bøger, så frem for at få deres tekster trykt indlæser de unge skribenter dem, så de kan blive til podcasts, som udsendes på KNR, Grønlands Radio.

Unge fra små byer og bygder har fået en stemme. Og den kan høres i hele landet. ※

⁂

Vores forfatterskole er ikke en eliteforfatterskole, det handler ikke om at uddanne forfattere, men om at lære eleverne at udtrykke sig.

Anette Molbech,
Den Rejsende Forfatterskole

Forfatterfællesskab på Martha's Vineyard

35 forfattere mødtes på tværs af genrer, grænser, alder og køn til et ahierarkisk sommerseminar

※

AF CINDY LYNN BROWN

Diversity not division – et skrivende ahierarkisk fællesskab baseret på empati og kreativt samarbejde, sådan beskriver forfatteren Alexander Weinstein sin vision. Som ny, forventningsfuld forfatter blev han skuffet over at opleve, hvor isoleret man er som skrivende, og hvor konkurrencepræget og ultrakritisk miljøet kan være – den stemning ødelægger magien, som han siger.

Konferencen på den idylliske lille ø Martha's Vineyard ud for Boston er hans baby.

Her har han skabt et fællesskab, hvor folk deler erfaringer, tekster og støtter op om hinanden. Den foregår tre gange fem dage om året på Martha's Vineyard i maj, juni og september plus nu også på Kefalonia i Grækenland.

Jeg er med på Martha's Vineyard i juni på en af to fripladser, som Dansk Forfatterforening har forhandlet sig til med Alexander, hvis mor er dansk, og som derfor taler sproget og jævnligt besøger København.

Vi er en blanding af 75 forfatterspirer og etablerede forfattere i alle genrer samlet til velkomst søndag aften, hvor Alexander byder på hyldeblomstsaft og opfordrer os til at sende den indre kritiker hjem. Den kan komme på besøg i redigeringsfaser, men skal ikke ødelægge motivationen og glæden ved at skrive og ved at være til stede her på øen.

De følgende dage vælger man sig ind på seks workshops – to om dagen mandag, tirsdag og torsdag, valget står i hvert tidsrum mellem en workshop på poesilinjen eller prosalinjen, men de bygger ikke oven på hinanden, så vi kan frit blande.

For amerikanerne er opdelingen i genrer fast, ja, i danske øjne næsten rigid, så at hoppe frem og tilbage mellem genrer i løbet af ugen er i sig selv nytænkende. Det fremgår tydeligt på workshoppen *Genre Mash-Ups: Breaking Literary "Rules"*, hvor jeg (da jeg er kommet mig over min irritation over den 50 minutter lange præsentationsrunde) får indsigt i, hvor banebrydende det kan være i den amerikanske bogbranche at blande f.eks. humor og sci-fi, og hvor stor en udfordring det samtidig er at få en agent og dernæst et forlag til at turde antage et manus, der stritter bare en smule uden for de etablerede genrer, og hvor målgruppen derfor ikke er knivskarpt skåret.

Universopbygning i digte

Til de øvrige af mine udvalgte workshops springer underviseren heldigvis præsentationsrunden over og går direkte til stålet og uddeler også på forhånd materiale, så vi har mulighed for at forberede os. En af de allermest dybdegående og interessante handler om universopbygning i digte, hvor vi når gennem et kort, men solidt teoretisk, fundament, to digtanalyser og en skriveøvelse i flere etaper samt oplæsning af de nyskrevne tekster til sidst – vel at mærke stående med mikrofon foran klassen, så alle trods antallet af mennesker tydeligt kan høre, og så oplæseren får fornemmelsen af en egentlig optræden. Imponerende at nå så sikkert gennem alt det på de bare to timer, der er til rådighed. Folk går opløftede fra lokalet.

Til min glæde har samme underviser fået mine tekster til individuel feedback, og vi har en behagelig og konstruktiv samtale om poesi, billedsprog og oversættelse, et supergodt afsæt til finredigering af den engelske udgave af mine digte.

Den mest sjove og legende workshop er *Persona: Writing from the Voices of Inanimate Objects*, hvor vi former vores figurer i modellervoks, bygger videre på hinandens og skaber kollektive fortællinger, min hovedperson er cyklen Penelope. Jeg fornemmer tydeligt i lokalet glæden ved at samarbejde og dele, som jo er en del af fundamentet for selve konferencen.

Rørende og livligt

Vi bor rundtomkring på øen, flest i nærområdet. Jeg er indkvarteret i en villa seks-syv minutters gang fra the Vineyard Arts Project sammen med fire andre kvinder. Vi deler et køkken, maden står man selv for, og vi hænger ud og sludrer om aftenen, mens Daphne, som oprindelig er fra Den Dominikanske Republik, men har boet mange år i Boston, renskriver dagens noter. Hun arbejder på sine memoirer og gør skriften grå på det, hun har redigeret, og laver grundige backups, fordi hun engang kom til at slette sit næsten færdige speciale ved at markere hele teksten og klikke. Kimberly forsøger forgæves at finde en tid, hvor hun kan tage sin mor med fra Californien til Chicago for at se det nyåbnede Obama Presidential Center, som nyhederne er fyldt med, men de er langtfra de eneste, så der er intet ledigt de næste fem måneder. Julie, den ældste af os, er den mest aktivistiske og den, der udtrykker størst grad af skam og bekymring, når vi ufravigeligt taler om amerikansk politik og ikke mindst politikere. Den mest snakkesalige er Jackie, tilværelsen som forfatter og underviser er hendes femte liv, hun arbejder på en historisk roman om en kvinde fra Vilnius, der blev enke og enlig mor til seks som 29-årig og sagsøgte sin afdøde mands brødre over retten til det forlag, de havde grundlagt. Senere udgav kvinden en lang række banebrydende bøger på selvsamme forlag.

Jackie har den sidste aften forberedt et hjertevarmt sabbatritual for os i huset.

De sidste to aftener er der deltager-oplæsning. Jeg er forbavset over, hvor godt det fungerer trods de ca. 35 oplæsere på programmet per aften. Den store variation og publikums begejstring gør, at det ikke føles langt, men rørende og livligt. En passende afslutning, der på smukkeste vis demonstrerer, at visionen om et mangfoldigt og skrivende fællesskab kan udfolde sig, når rammerne findes. ※

frit rum

※

NORDLYS

I FEBRUAR 2026 holdt lyrikerne et strategiseminar om Grønland og Nordatlanten. Er der noget særligt nordisk, der binder digtningen og digterne sammen? Når grønlænderne er i verdenspressens søgelys og under gevaldigt politisk pres, hvad kan vi så gøre som digtere med vores fremstrakte hænder og ord? Vi ville gerne vise vores solidaritet og skabe et rum, hvor vi kunne lytte til grønlandske digtere og dermed se verden klarere fra deres perspektiv – naturligvis på deres betingelser og på en måde, der var meningsfuld for dem. Den grønlandske forfatterforening er lille og travl, så vi tager det i roligt tempo, men det første digterfnug er faldet. Her følger fem grønlandsinspirerede digte fra lyrikergruppen. ※

SKRIGET

Jeg skreg ad verden
men den er hamrende ligeglad med
om jeg bor i Kapisillit eller Berlin

Mine veninder var rejst på ferie til New York
men de fortrød
for ørredsæsonen var på sit højeste
og det larmede for meget
også inde i min tænketank
så giv mig dog en boble fyldt med ro
ligesom dengang vi vandrede
fra fåreholderstedet mod Qassiarsuk

Vi grinede hele vejen ad Gittes bagage
for man kan jo ikke gå derude med en hvid plasticpose
tænk hvis hun var blevet spist af en isbjørn
der kunne være blevet kvalt
på grund af posen

Grønland er for superhelte
og verden må undvære os

Hulda Zober Holm

Tankens cirkelrunde bevægelser
Havets vertikale lys
Vi kommer alle langvejsfra
Sammen har vi set stenen springe i blomst
Vi har danset, fra kant til kant
Vi er i live

Tekst © Hans-Erik Rasmussen

IKKE TIL SALG

Hvad koster
min kones
syge kusine
på et plejehjem
i Nuuk, kan
MAGA mon betale,
hvad skal de give
for den langsomme
kirkesang, stilheden
inde i Godthåbsfjorden,
hvad er prisen for
en nyfødt på Sana, kan
MAGA sætte prisen
som prisen på en slave
i Bibelbæltet blev sat,
hvad koster et lille
bitte sprog, komplet
uforståeligt
som indianernes
for nybyggerne,
hvad bliver prisen
for en tejst på vandet
ud for Ilulissat
og sildepiskeren på
10 meter når den
glider forbi en båd,
hvad koster hvalens
nysgerrighed, hvad
kan en reje koste
og rejefiskerens
to børn i gymnasiet
i Aasiaat og hans
kone på Fabrikken, hvad
koster kølvandsstriben
der blinker på roligt
fjordvand når båden brænder,
båden brænder, den er ikke
til salg, den brænder!
Kan min kones
kusine tåle
at høre mere
på den umusikalske
købmand i Det Sorte Hus?

Karsten Bjarnholt

CATALINA

catalina trommer nordover
en tomoret amfibie til luft og sø
måler is og distancer
kaster post til
isolerede bosteder
henover løbende børn med hvin
i stemmerne og viftende arme
catalina i den hvide verden
rekognoscerernarssarsuaq kullorsuaq
upernavik og qaanaq
gennem en åben dør spejder observerer
øvede og uøvede øjne
hav og kyster isen
drivende pakket krystalliseret
dramatiske isfjelde fortællinger
evigheden i bevægelse

diskobugten qutdligssat et sted
en ø med katedraler af basalt
i skred
menneskene og kulminen
om sommeren blå klokkeblomster
hvor er dine harpunspidser
ummanaq hjertebjerget
upernavik og gamle fund

atomaffald under isen
noterer og nedkaster post
is på vandring
spor af bjørne
hvaler i åbent hav
regnbuer og iskrystaller lyset
mellem narssarsuaq og thule
strækker tiden sig elastisk

isslotte som kontinenter de ishvide sletter
catalina er en dansende krop i
sølv og aluminium
næse hale og vinger røde orange
blyanter noterer på papir
tegn i systemer om altings enhed
og se der går en hun
med sin unge

hengivet ismarken
skønhed til døden
kulden trænger på som søvn
catalina trommer i stilheden
piloten lukker lugen
for uerfaren kærlighed til
skønhed og kulde er
en farlig drik

Irene Sidenius

frit rum

I denne udgave af Forfatteren har Lyrikerne skrevet frit rum
– i det kommende nummer overtager en af de andre grupper.

Ramt af Aarestrup

Digter og læge Emil Aarestrup (1800-1856) efterlod kassevis af breve, upublicerede digte, digtstrofer og nedskrevne tanker. Forfatter **Kristian Himmelstrup** har boret sig ned i papirerne, sorteret, udvalgt og skrevet en roman om 1800-talsdigterens liv og levned.

※

AF LENE MØLLER JØRGENSEN

Et sjovt sammentræf," kalder Kristian Himmelstrup baggrunden for, at romanen *En sølvsky ud i luften* blev en realitet og den første i en trilogi om det moderne gennembrud.

"Jeg har altid godt kunnet lide Emil Aarestrup – jeg har læst dansk og sætter ham højt som digter. Men jeg har ikke haft en passion for ham, som jeg har haft det med mange andre, f.eks. J.P. Jacobsen, som jeg har skrevet en biografi om, og som jeg altid har vidst, at jeg ville lave noget om. Sådan har jeg ikke haft det med Aarestrup. Men så var det jo, at I spurgte, om jeg ville skrive et kapitel om ham til Forfatteren," siger Himmelstrup.

Forfatteren bragte i 2021 og 2022 en føljeton i fire kapitler om Aarestrup, skrevet af fire forskellige forfattere. Kristian Himmelstrup var en af forfatterne – han skrev kapitel 3, *En middag*.

"Jeg overvejede lidt, om jeg havde tid til at skrive kapitlet om Aarestrup, men jeg er så glad for, at jeg sagde ja, for kort tid efter spurgte Lindhardt og Ringhof, om jeg var interesseret i at skrive en trilogi om det moderne gennembrud, og så faldt tingene i hak. Jeg begyndte at læse op på ham, især hans breve, og blev virkelig ramt. Jeg vidste, at jeg ikke ville begynde trilogien om det moderne gennembrud i 1871 med Georg Brandes' foredrag – det ville være virkelig kedeligt, for det er hørt og gennemtygget så ofte før. Men da jeg sad med Aarestrups breve og digte, tænkte jeg, at han var det perfekte begyndelsespunkt for det moderne gennembrud – han peger så meget frem, og han er så moderne på så mange måder. Som læge, som naturvidenskabeligt skolet og i sit blik på verden. Hans humoristiske, ironiske tone i brevene er supermoderne. Han betragter verden, som den ser ud, frem for med religiøse briller eller alle mulige dogmer. F.eks. fortæller han sin hustru, Caroline, om obduktionerne på lægestudiet: "O, et dødt legeme indeholder en skat af den højeste skønhed … Når huden er borte, når de enkelte dele betragtes hver for sig … Senerne, blanke som sølv, brusket på ledemodene, snehvide, glatte, det uendelig, fine net af årer". Her er han jo poetiserende i sin beskrivelse af sener og brusk, og samtidig er det et naturvidenskabeligt blik, der peger fremad i litteraturen.

Så jeg blev ramt af hans tone, og det skal man jo også helst, hvis man skal sidde med en persons liv og forfatterskab så længe, som det tager at

skrive en roman," siger Kristian Himmelstrup.

En flittig brevskriver

En sølvsky ud i luften er en roman, ikke en biografi.

"Ja, man kalder det vel exofiktion," siger Kristian Himmelstrup og understreger, at han romanen igennem bygger på fakta. Han har besøgt Lolland en del gange for at opsøge huse, gader, torve og naturområder, for at stå, hvor Aarestrup stod dengang i 1800-tallet.

"Mange af de konkrete scener i bogen kender jeg fra hans breve. F.eks. den, hvor han en tidlig morgen under et sygebesøg træder ind i en stue og overrasker to tjenestefolk, der kopulerer på gulvet. Det har han nævnt i fem linjer i et brev, og også at stuepigen i vrede kaster et saltkar, rammer et vitrineskab og smadrer en flaske akvavit. Den scene er jo for god til at lade ligge. Og så skriver jeg videre rundt om den og lader ham gå ovenpå til en sygeseng – og det er så min fiktion, men fra andre breve ved jeg, at han i Sakskøbing bl.a. tilså bispinden og baronessen. Så det er stykket sammen af fakta, jeg bevæger mig rundt om det, men føler mig også ret sikker på, at sådan kunne det være sket."

Emil Aarestrup var en flittig brevskriver, dels var det selvfølgelig måden at fjernkommunikere på i den tid, dels fordi digteren ofte længtes efter København, efter sine venner og den intellektuelle og kunstneriske kreds, de udgjorde.

"Han var en god brevskriver. Jeg elsker hans breve, de giver indsigt i hans liv og tanker, og Emil Aarestrup er i det hele taget supergodt selskab."

Aarestrup og urtekræmmer Christian Petersen i København var tætte venner hele livet. Og at digteren bestilte varer, også eksotiske varer, hos ham, kan man læse ud fra hans bevarede indkøbssedler. Kristian Himmelstrup skriver i romanen: "Kommer inspirationen ikke, når han forsøger at digte, så indfinder den sig uden undtagelse, når han skriver bestillingslister til Christian."

"4 lispund puddersukker, 2 lispund risengryn, 8 pund rismel, 6 pund rosiner, 6 pund svesker, 2 pund koriander, 1 pund kaffe, 6 pund kongote, ½ pund stempelblåt, ½ pund ingefær, ¼ kanel, 2 pund makaroni, 4 pund hollandsk ost, ½ pund lemonasie, en blikdåse med sardiner, 1 pund Holmblads bedste sennep (ikke muggen som den sidste var), en god lybsk pølse, 1 pund brændte mandler, 2 pund hvid sæbe, 1 dunk ansjos, 12 citroner, ½ pund grøn te. 100 gode cigarer. Og en smuk barnevogn, 2hjulet, med udstopning og forlæder og en forgyldt ramme, 8 og 10 tommer."

"Han lever i sus og dus, selvom han ikke har råd til det, han skriver indkøbslister og lader sig rive med – appelsiner fra Spanien, gode cigarer og chokolade, og ja, man kan blive overrasket over, hvor eksotisk man kunne leve dengang, og hvor heldig man kunne være at have en grosserer som ven. For når regningen skal betales til nytår, må han skrive til Christian Pedersen og bede om henstand. Det er nogle ret søde rimbreve, "... jeg har ledt heden og deden, foroven og forneden, i skuffer og skabe, i længden og breden, men uden at finde pengene." Der må han bruge al sin digteriske charme og bede om henstand, for han har simpelthen ikke råd til at betale sine regninger. Men folk kan lide ham, og det har jeg fået bekræftet i flere kilder. Han så jo ikke særlig charmerende ud, den her lidt plumpe læge, men når han forlader et selskab, så er det eneste, folk husker, hans øjne. Han har et le-

*
**

... han peger så meget frem, og han er så moderne på så mange måder. Som læge, som naturvidenskabeligt skolet og i sit blik på verden.

Forfatter Kristian Himmelstrup

vende nærvær, alle inviterede ham, og han var en yndet gæst, underholdende, beleven og åndfuld. Utrolig vellidt blandt sine patienter, på herregårdene og blandt gamle venner," fortæller Kristian Himmelstrup.

Skønhed fylder tomheden

Mad, drikke og en god cigar fyldte i Aarestrups liv – og omkring hans livvidde. Gerne et glas kirsebærvin om morgenen, måske et par af de spanske appelsiner. Og om aftenen til middag på herregårdene med fasan, makaronipie, åleroulade, champagne.

"Aarestrup var lidt uhæmmet, men det var også, før man rigtig vidste, hvilken betydning motion og ernæring har. Han går dog på kur på et tidspunkt, men jo, han var uhæmmet og en god skønhedsdyrker, om det så var gennem munden eller øjnene – han drak det ind. Han skriver ofte om tomheden i sit liv, det lå i tiden, men hvis man psykoanalyserer lidt, skyldes det måske også, at han mistede begge sine forældre med korte mellemrum, da han var barn. Den smerte skrev han også digte om, men tomheden fylder han med skønhed – jeg elsker, at han altid kan rette blikket mod et eller andet, lige meget hvor han er, et blad, et solstrejf, en rund kvindearm eller et smilehul og finde skønhed og glæde ved det. Der er lige så mange digte om naturskønhed, men man husker dem om smilehullet, barmen."

Emil Aarestrup havde affærer og forelskelser, både før og under sit ægteskab. Mange af hans digte er erotiske, og hans digtsamling var hård kost for mange af hans samtidige.

"Ja, han er vores erotiske digter, og det beder han jo selv om ved at kalde en del af sin digtsamling *Erotiske situationer*. Han formulerede sine tanker om kvinder i sine digte og ved udgivelsen af *Digte* i 1838 skrev Johan Ludvig Heiberg i et brev, at "en vis liderlighed er den eneste gehalt i disse digte". Erotik er helt klart en drivkraft for Aarestrup – og nok også en grund til, at han tager Caroline med væk fra borgerskabet, bort fra fordømmende blikke, væk fra København, fra det snærende, bornerte borgerskabs bånd. Nok længtes han efter København, men han kunne godt være blevet tættere på, f.eks. blev han tilbudt en stilling i Farum, men tager den ikke. Han trives væk fra borgerligheden, og alt hans 'åh, frygtelige Lolland' er nok lidt på skrømt, han har det jo også godt med herregårde, dyrerygge og åleroulader."

Anmeldelserne af *En sølvsky ud i luften* har været gode, men et par af dem har kommenteret – og slået sig på – Aarestrups kvindebillede og datidens kønsroller.

"En af anmelderne spørger, om man overhovedet kan skrive om ham i dagens klima. På grund af hans seksualisering af kvinder. Og hvorfor spiller Caroline, hans hustru, ikke en større rolle? Men jeg forsøger egentlig bare at forholde mig til kilderne og at komme så tæt på manden og tiden, som jeg kan. Uden at skele til, hvordan det vil blive opfattet i dag. Den havde jeg ikke set komme. I et interview blev jeg spurgt, om man overhovedet kan læse Aare-

strup i dag? Og hvor jeg tænkte, om man kan læse en 1800-talsdigter – altså, det er da et mærkeligt spørgsmål?!"

Tidsbillede

Emil Aarestrup tilhørte en lille kreds af intellektuelle og kunstnere, som vi kender navnene på i dag – Søren Kierkegaard, H.C. Andersen, Christian Winther, Orla Lehmann og D.G. Monrad. Monrad stod bag udformningen af Grundloven i 1849, og han er i øvrigt hovedperson i den bog, Kristian Himmelstrup skriver på i øjeblikket, nemlig anden del af trilogien om det moderne gennembrud.

"Det, som jeg også godt kan lide ved Aarestrup som figur, er, at han ikke er centralt placeret i tiden – ikke som Monrad, H.C. Andersen eller Lehmann, der jo er meget centrale. Men han kender dem, og de passerer forbi ham. Aarestrup er egentlig ikke optaget af politik og tidens demokratidebat, han går mere op i god mad og skønhed. Og så sker der noget i udkanten af hans liv, som han registrerer og forholder sig lidt til, men ikke meget mere. Dét synes jeg er interessant rent romanteknisk. Han iagttager andre og har en god æstetisk tilgang til livet, han er ikke superreligiøs, han finder mening i tilværelsen ved at kikke på skønne ting. Han leger lidt med melankolien, det melankolske ligger også i tiden, men han finder ro i smukke detaljer."

Digte blev ikke et gennembrud for Aarestrup, med kun 40 solgte eksemplarer, men efter hans død i 1856 tog Christian Winther vare på hans efterladte digte, noter og breve og sørgede for, at hans *Efterladte digte* udkom i 1863. Derefter kom der meget større fokus på Aarestrup som digter.

"Han bliver jo ved med at digte til det sidste, og man kan mærke, at han godt ved, at han har den. Og han ved også, at andre ved, at han er bedre end de fleste. For han kan alt med sin sprudtende, bombastiske pen." ※

*
**

Erotik er helt klart en drivkraft for Aarestrup – og nok også en grund til, at han tager Caroline med væk fra borgerskabet, bort fra fordømmende blikke, væk fra København, fra det snærende, bornerte borgerskabs bånd.

Forfatter Kristian Himmelstrup

I Forfatteren #4 2021 bragte vi det første af i alt fire kapitler i føljetonen ***Den sanselige melankoliker*** om Emil Aarestrup.
Sally Altschuler, Cindy Lynn Brown, Kristian Himmelstrup og Rasmus Hastrup skrev hver et kapitel. Du kan finde Kristian Himmelstrups og de tre andre forfatteres kapitler om Emil Aarestrup på Dansk Forfatterforenings hjemmeside under fanen *Vores blad*.

AI udfordrer min skrivepædagogik

Maria Rørbæk er børnebogsforfatter og skriver bl.a. serien om *De Hemmelige Youtubere*. Hun holder også mange foredrag, men AI har ændret præmissen for foredraget.

AF MARIA RØRBÆK

De sidste syv år har jeg rejst rundt på skoler med foredraget "I forfatterens værksted", hvor jeg med udgangspunkt i min bog *De Hemmelige Youtubere* hjælper eleverne til at skabe deres egne historier. Den seneste tid har udbredelsen af kunstig intelligens fået mig til at ændre min skrivepædagogik.

Hidtil har grundstenen i min pædagogik været at vise børnene, at det faktisk ikke er så svært at skabe historier. Det er noget, de alle sammen kan. Derfor har jeg udviklet en metode, hvor hele holdet sammen skaber en historie gennem forslag og afstemninger. Vi starter med at skabe en fantasi-youtuber, ved at børnene foreslår tre navne og stemmer om det bedste. Dernæst finder vi på samme måde fantasi-youtuberens mål, der er at lave en særlig video. En modstand, der spænder ben for at lave videoen.

Og en måde at overvinde modstanden på.

Det plejer altid at gå godt, børnene inspirerer hinanden og får flere og flere ideer, og til sidst har vi ingredienserne til en historie, der så bliver fortalt som en vandrehistorie, hvor én starter, og en anden følger op.

Jeg har været glad for foredraget, men nu vil jeg ændre det.

Mine overvejelser begyndte en dag, hvor jeg som altid spurgte børnene, hvor lang tid de tror, det har taget at skrive *De Hemmelige Youtubere*. Det tog mig et år, og de første mange hundrede gange, jeg holdt mit foredrag, gættede børnene stort set altid på noget mellem et halvt år og to år, men denne dag var der for tredje foredrag i træk en afvigelse: Et barn mente, at det havde taget et par dage at skrive bogen.

Efter foredraget kontaktede en lærer mig stolt og fortalte, at hun havde promptet ChatGPT med min model og fået den til at skrive en historie, som hun så havde læst op for børnene, der syntes, den var rigtig sjov.

De to oplevelser gjorde mig trist. For det første gik det op for mig, at nogle af børnene tror, man kan skrive en bog på et par dage, fordi de ser, hvordan f.eks. ChatGPT kan spytte en tekst ud på et par sekunder. For det andet er det jo rigtigt, at man kan få ChatGPT til at skrive en hi-

⁂

Efter foredraget kontaktede en lærer mig stolt og fortalte, at hun havde promptet ChatGPT med min model og fået den til at skrive en historie, som hun så havde læst op for børnene, der syntes, den var rigtig sjov.

Maria Rørbæk, forfatter

storie ud fra den model, jeg har lavet. Det behøver man slet ikke den menneskelige fantasi for at kunne gøre.

Jeg har sidenhen tænkt meget over, hvad det er, vi mennesker kan, som ChatGPT ikke kan. Og det er selvfølgelig, at vi kan føle og sanse. ChatGPT kan kondolere, men den kan ikke sørge. Den kan rose, men ikke røres. Så i modsætning til ChatGPT kan vi inddrage vores egne følelser og levede liv i det, vi gør – som når vi f.eks. skriver en historie.

Derfor har jeg nu ændret min skrivepædagogik, så jeg stadig giver børnene de håndværksmæssige tricks, men også pointerer, at der er noget mere end håndværket. Der er også noget ånd. Noget, der kommer inde fra det enkelte menneske. Og jeg gør mig mere umage med at forklare, hvordan min egen bog også bygger på mine egne følelser og mit eget levede liv. Der er ingen andre i hele verden, der kunne skrive netop mine bøger.

Det værste er næsten, når AI – i hvert fald tilsyneladende – kan gøre det bedre end mennesket. For den historie, læreren fik ChatGPT til at skrive, var på mange parametre sikkert bedre end den historie, de selv havde skabt. Så der ligger også en udfordring i at undgå, at AI dræber børnenes lyst til selv at være kreative. Og et stort spørgsmål til os alle sammen:

Hvad er værdien i, at historier er skabt af mennesker frem for robotter? ※

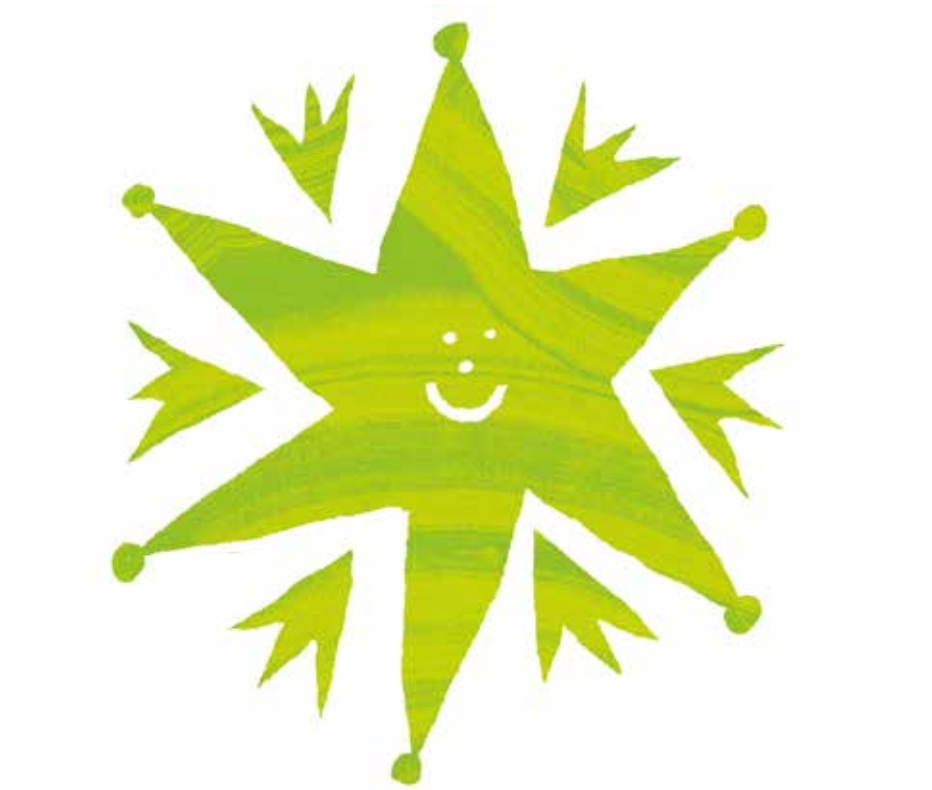

I **forfatteren** sætter vi fokus på litterær modstandskraft og resiliens i serien *Lysende grønne stjerner*. Som forfattere, skribenter og tegnere kan vi forsøge at skrive nye historier, der kan skabe indsigt, mod, håb, glæde og modstand, som gør, at vi kan leve i disse års tusmørke. Dette bidrag er skrevet af **Bjørn Førde** fra den faglitterære gruppe.

Vores skæbne er bundet sammen i ét enkelt stykke klæde

AF BJØRN FØRDE

VI ER MIDT I 1980'ERNE. Landcruiseren dansede afsted på grusvejen, som havde afløst asfaltvejen, nogle få kilometer efter at vi havde krydset grænsen mellem Kenya og Tanzania. Asfalten var en bistandsgave fra Italien. Gruset var ét hundrede procent lokalt, gravet op af lokale vejarbejdere.

Spurgte man de fastboende, om de foretrak asfalt snarere end grus, klappede de fleste i hænderne og stampede med en fod på gruset. Fordi støvskyerne på mange kilometers afstand afslørede, at der var gæster på vej. Venner, måske fjender, det kunne man aldrig vide, men skyen gjorde det muligt at forberede sig på det værste.

Halvtreds kilometer fra grænsen, halvvejs til det landevejshotel, hvor vores møde skulle finde sted, pegede chaufføren på en kæmpemæssig støvsky i det fjerne.

"En flok kvæg, masaiernes kvæg. De bevæger sig hele tiden, men græsning er et voksende problem, regnen falder ikke som i gamle dage. Masaierne må vandre længere og længere væk for at finde græsning."

"Kan vi stoppe for at fotografere?"

Chaufføren nikkede og svarede med et smil, som afslørede, at han kendte det klientel, han havde med i Cruiseren, bedre end vi kendte os selv.

"Selvfølgelig. Masaierne ved godt, at de er interessante. Måske beder de om en beskeden betaling, bare for venskabs skyld."

Vi tog vores billeder. Stillede vores spørgsmål. Kørte videre til hotellet. Snakkede med gamle kolleger, inden vi krøb til køjs under malarianettet.

Næste morgen mødtes vi i konferencesalen for at udveksle meninger om den udgave af en *bæredygtig udvikling*, som FN's medlemslande skulle forhandle om ved en storstilet konference i Rio i 1992. Så stor en udfordring, at det krævede års forberedelse, hvis det skulle lykkes at samles om en fælles vision.

De fleste af os var hverken gamle eller unge, men vi var bevidste om, at vi var deltagere i et globalt projekt af historisk betydning. Hvad kunne være vigtigere end at være med til at definere konturerne af en *fælles fremtid*, hvor vi giver hinanden håndslag på, at ingen af os, hverken mennesker eller stater, efterlader kloden i dårligere stand, end vi har fået den overladt.

Et par år senere udkom resultatet af hundredvis af møder kloden rundt: *Our Common Future*. Takket være en ihærdig indsats fra FN-forbundet og Mellemfolkeligt Samvirke fik nogle af os en dansk udgave, *Vores fælles fremtid*, på gaden samme år. 350 tætskrevne, gennemtyggede og gennemforhandlede sider, som opregner de fælles problemer, udfordringer og løsninger, det internationale samfund for 40 år siden kunne blive enige om.

Undertitlen talte om miljø og udvikling. I dag ville klima sikkert indgå i titlen. Og indholdet ville være præget af det kilometerhøje bjerg af viden, som forskere, aktivister, journalister og forfattere, både fag- og skønlitterære, i mange lande møjsommeligt har indsamlet og formidlet siden 1987.

I dag ved vi meget mere. Både om den grådige og destruktive udviklingsmodel, menneskeheden uden større omtanke har sat gang i. Om, hvor vi er på vej hen, hvis vi ikke foretager os noget som helst, som mange klimabenægtere foretrækker. Plus ikke mindst hvilke instrumenter vi råder over i den berømte redskabskasse, som mange fejlagtigt tror er det samme som en redningskrans.

Rapportens forside prydes af mit fotografi af to masaier, side om side med deres kvægflok. Valgt fordi vi fornemmede, at motivet reflekterede et budskab, som var afgørende for klodens og menneskehedens fremtid:

Vi hænger sammen. Verden hænger sammen. Vores verden er forbundet med masaiernes.

For så vidt en ret banal erkendelse, som længe havde været en forståelse blandt nogle, men uden at særlig mange orkede at lytte.

Én af dem var forfatteren og marinbiologen

Rachel Carson, som i sin forunderlige bog *Silent Spring* fra 1962 (nu omsider udkommet på dansk) skrev om de gifte, vi sprøjtede med i haver og på marker for at dræbe uønskede planter og insekter, plus alt muligt andet, viste det sig, fugle, dyr, fisk i vandløb, også mennesker. Flere år senere blev DDT forbudt. Det kan vi takke Carson for.

Også Martin Luther King tænkte i helheder. Seks måneder efter udgivelsen af Carsons bog skrev han i *Letter from a Birmingham Jail* på et tidspunkt, hvor borgerrettighedskampen i USA var ved at vokse sig stærk:

"Vi er fanget i et uundgåeligt netværk af gensidighed, vores skæbne bundet sammen i ét enkelt stykke klæde. Hvad som helst der påvirker et menneske direkte, påvirker alle andre indirekte."

FN-rapporten mindede os om, at dette var mere end en teoretisk forestilling. Masaiernes græsgange blev ramt af klimaændringer som en konsekvens af vores levevis. De måtte år efter år gå længere og længere for at finde græs og vand til kvæget, som var deres kilde til velstand og overlevelse.

Ikke så mærkeligt, at slagordet for mange af os var at tænke globalt & handle lokalt. Hvad vi hver især kunne bidrage med, ville ikke nødvendigvis sikre masaierne regelmæssig nedbør og grønt græs, da slet ikke fra den ene dag til den anden. Men vi håbede, at vi kunne gøre en forskel – trods alt.

Helt som de af os, der i 1960'erne, hvor jeg var på vej mod 20'erne, håbede at kunne gøre en forskel, da vi sluttede os til kampen mod apartheid, på et tidspunkt, hvor Vestens ledere, også de danske, ikke fandt det betimeligt at støtte det sorte flertals frihedskamp. Heller ikke selvom det måtte være tydeligt for alle, der orkede at slå op i bare en enkelt af de mange fagbøger, der dokumenterede apartheidstyrets forbrydelser, at et samarbejde med det hvide mindretal i enhver forstand var forkasteligt.

Dette og meget andet historisk tankegods flimrede rundt i mit baghoved, da jeg forventningsfuldt læste Theis Ørntofts energiske og hektiske essay *Bag litiumbjergene. Om grønne løgne og mørke håb.* Kunne en forfatter, født mens jeg arbejdede med Brundtland-rapporten, overbevise mig om, at mit og andres engagement siden starten af 70'erne byggede på løgne, fortrængninger og urealistiske forhåbninger?

Nej! Men det ændrer ikke ved, at Ørntoft har skrevet et vigtigt essay, fordi det minder os om det globale system, vi er en del af. Og minder mig selv om, at der er mange gode grunde til både at være vred – og gøre noget ved det.

Vred på de magtfulde og manipulerende kræfter, som fastholder troen på, at vedvarende økonomisk vækst er nødvendig.

Vred på de virksomheder, som uden skrupler fortsætter med at benytte slavelignende arbejdsforhold for at udvinde jordens resurser.

Vred på det rige mindretal, som lader kyniske advokater finde smuthuller i vores lovgivning for at undgå at bidrage til vores fælles fremtid.

Vrede har været en vigtig drivkraft i mit eget forfatterskab. Der findes også en nødvendig vrede i mange af de værdifulde danske fagbøger, som jeg i årenes løb har lænet mig op ad. Nogle eksempler:

Jørgen Steen Nielsen om klimakampens historie ude og hjemme. Kjeld Hansen om dansk landbrug og danske landskaber. Knud Vilby om sammenhængen mellem menneskers livsvilkår i nord og syd. Den grønne ungdomsbevægelse om visioner for et nyt og anderledes dansk landbrug. Mickey Gjerris om behovet for en grundlæggende ændring af vores forståelse af menneskets rolle i verden. Morten O.A. Sommer om vores handlingers konkrete påvirkning af miljøet.

Plus mange flere faglitterære forfattere, som har bidraget med masser af viden, masser af vrede og masser af håb om situationens alvor. Mere end nok til at give danskerne mulighed for at beslutte, hvordan de kan bidrage til "omstillingen".

Samtidig med at jeg læser om Ørntofts litiumbjerge og det mørke, jeg fornemmer, det

efterlader ham i, læser jeg amerikanske Rebecca Solnits vidunderlige skrift *The Beginning Comes After the End. Notes on a world of Change*. Hun har årtier bag sig som klima- og menneskerettighedsaktivist, og i bogen skriver hun præcist og poetisk om de landvindinger, som engagerede verdensborgere kloden rundt har skabt siden 1960'erne.

Ifølge Solnit er det næsten alt, som har undergået forandringer, omend ujævnt, uperfekt og ufuldstændigt. Det handler om den måde, vi tænker og taler på, når det drejer sig om køn, race, seksualitet, natur, landbrug, fødevarer, lighed, familie, vold, retfærdighed og meget mere.

Jovist, der er masser af mangler. Uligheden er på mange områder blevet større. Politisk og økonomisk magt er stærkere koncentreret. Mørke autoritære og antidemokratiske politiske skyer trækker hen over os. Mange af vores medmennesker lever hver dag med frygten for krig.

Det har vi ret til at være vrede over, men også pligt til at bruge som drivkraft i vores kamp for at forandre og omstille. Som Václav Havel udtrykte det i 70'erne og 80'erne, da han inspirerede millioner til at stå op mod overmagten:

"Håb er ikke overbevisningen om, at noget nok skal lykkes, men visheden om, at noget er værd at gøre, uanset hvordan det ender."

Eller som Rebecca Solnit skriver i en antologi med titlen *Not Too Late* fra 2023:

"Håb er ikke som en lottokupon, du kan sidde og klamre dig til i din sofa, mens du føler dig lykkelig. Håb er som en økse, du kan bruge til at smadre døre med, når der opstår en nødsituation."

Det er en antologi, som forsøger at ændre klimahistorien fra fortvivlelse til muligheder ved at lade mennesker fra klodens mange afkroge fortælle, hvad de har engageret sig i, fordi de betragter klimakrisen som en nødsituation. En oversigt for perioden fra 1974 til 2022 giver et væld af eksempler på vellykkede økseslag, som vi ikke bør glemme, selvom de måske ikke overskygger litiumbjergene.

Greta Thunberg er med i oversigten. I august 2018 satte hun sig foran den svenske Riksdag og startede Fredage for Fremtiden-bevægelsen, som hurtigt spredte sig til seks kontinenter. Imponerende! Som det også er tilfældet med *Klimabogen* udgivet i 2022, skabt af Thunberg sammen med mere end 100 forskere, videnskabsjournalister, forfattere og aktivister. En fagbog, som i korte og velskrevne bidrag tegner konturerne af katastrofen, som den ser ud 35 år efter udgivelsen af *Vores fælles fremtid*, men som også indeholder masser af muligheder og håb.

Sådan ville Greta Thunberg nok ikke selv udtrykke det, hvis jeg skal dømme efter den opsang, hun gav sit publikum i en teatersal i København en varm juniaften i 2026. Hun forsøgte ikke at bilde os ind, at håbet er en lottokupon, vi kan satse på. Øksen, handlingen, modstanden og ikke mindst fællesskabet, skabt ved at gå og stå sammen, er afgørende.

Danmarks hurtigst voksende bevægelse lige nu er de grønne nabofællesskaber, hvor folk mødes hen over hækken, finder steder at dyrke grøntsager sammen, aftaler, hvordan de sammen kan øge den lokale biodiversitet. De stifter ikke en ny forening med vedtægter, kontingent, generalforsamling og valg af bestyrelse. De danner et praktisk og enkelt fællesskab, baseret på deres ønske om en fælles fremtid.

Jeg tror, at Rebecca Solnit og Greta Thunberg og mange andre har ret i, at fællesskabet er forandringens stærkeste våben. Jovist, vi har brug for viden, vi bliver klogere af de faglitterære bøger, og vi inspireres på andre tangenter af de skønlitterære værker om klima, krig og konflikter.

Men der er også brug for, at vi – også Theis Ørntoft – melder os ind i lokale og globale fællesskaber, som kan være med til at samle og kaste de mange små sten, som kan ændre flodens – og historiens – forløb. Det er jeg også sikker på, at masaierne vil sætte pris på, mens de kæmper deres ensomme kamp for at skabe et værdigt og bæredygtigt liv for sig selv og deres efterkommere. ※

Skriv din mormor levende

Slip kontrollen, og brug dine fem sanser, syn, lyd, berøring, smag og lugt, når du skriver – det gør forfattere, når de benytter **Method Writing**. Metoden kan hjælpe dig til at skrive bedre, og mere frit og inspireret.

※

AF BO SKJOLDBORG

Kender du det, at du går ind i et rum, bliver mødt af en duft, og vupti kommer du til at tænke på en begivenhed fra din fortid? Du ser det hele for dig: din mormor, der står bøjet over køkkenbordet og skræller æbler til æblekage. Eller dengang du boede ude i villakvarteret i Søborg og kunne lugte, når en af naboerne slog græs. Eller da du gjorde rent på Rigshospitalet, og der stank af klor, når du klippede posen med rengøringsmidlet til operationsstuen op (som skulle åbnes under vandet i spanden, hvis du ikke ville miste for mange hjerneceller).

Eksemplerne illustrerer den tætte og komplekse forbindelse, der er mellem dine fem sanser og alle de informationer, som er lagret dybt i sindet i form af erindringsglimt, stemninger, talemåder, sange, halve replikker og konkret faglig viden om millioner, hvis ikke milliarder af forskellige emner – fra vindmøllevingers elasticitet, til hvornår det er bedst at beskære roserne i haven.

Når du sanser og skriver, gør du – uafbrudt og uden at tænke over det – brug af dette komplekse netværk af nervebaner og lagret information, uanset om du skriver på en faglig tekst, en artikel, en roman, et filmmanuskript, et digt eller nedfælder dine tanker og oplevelser for at tænke mere klart og tage bedre beslutninger.

Bliv bedre med et kunstgreb fra 1900-tallet

I Method Acting kalder man processen med at hente information gennem sanserne for sansehukommelse (*sense memory*). Samme mekanik virker i Method Writing, som jeg har undervist i gennem de seneste 15-20 år.

Grundtanken – og min personlige og mange af deltagernes erfaring – er, at du tit skriver bedre og mere frit og inspireret, hvis du bruger din krop, dine sanser og hengiver dig til en vis grad af automatik og flow i dele af dit skrivearbejde. Det handler ikke om at droppe forberedelserne, dispositionen, din outline, dine karakterbeskrivelser eller at undgå at planlægge dit plot. Næ. Opfat Method Writing som et systematisk supplement til noget, du allerede gør mere eller mindre bevidst. Et fordybende og forbedrende kunstgreb – der endda er velafprøvet gennem de sidste mindst hundrede år.

Fang de skæve detaljer – i flow

Inspirationen til Method Writing stammer fra skuespillernes nok så berømte Method Acting, som mange forbinder med kendte Hollywood-skuespillere som Marlon Brando, James Dean, Meryl Streep, Dustin Hoffman, Hilary Swank og Robert De Niro. Teknikken er den amerikanske udgave af Konstantin Stanislavskijs metode fra begyndelsen af 1900-tallet – men det var amerikanerne, der i 1930'erne gav den navnet Method Acting.

Siden har *Metoden* været omgærdet af myter, skepsis og anekdoter – som da Robert De Niro som forberedelse til filmklassikeren *Taxi Driver* fik sin egen taxalicens og kørte taxa om natten. Og under researchprocessen til *Raging Bull* lærte han at tale med Bronx-accent af den virkelige Jake LaMotta. Derudover tog han 25 kilo på for at spille den fallerede bokser i filmens slutning.

Fælles for de nævnte skuespillere er deres originalitet og sans for særlige detaljer – altså små, skæve tolkninger, som mange af deres mindre velforberedte og mere tidspressede kolleger sjældent leverer.

Et andet fællestræk er det automatiske. Metodeskuespillerne forsøger ikke at spille rollen – næ, de er den. De reagerer simpelthen. Processen i gerningsøjeblikket er langt mere følt og intuitiv end rationel.

Processen stemmer overens med de erfaringer, som masser af kreative – forfattere, skuespillere, malere, tænkere, filosoffer, opfindere og skribenter har erfaret gennem århundreder. Uplanlagt eller ved bevidst at bruge Metodens forskellige tilgange eller andre kreative teknikker. Kun ved at slippe kontrollen og hengive sig til øjeblikket og automatikken – til flowet – har man chancen for at nå det sublime … eller bare halvgode.

Sansehukommelsen er fundamentet

Overordnet har Method Writing og Acting to grundbevægelser – udefra-ind (sansehukommelse) og indefra-ud (følelseshukommelse).

Sansehukommelsen handler, præcis som navnet signalerer, om, at du fokuserer på og udvikler brugen af dine fem sanser: syn, lyd, berøring, smag og lugt – inklusive de informationer og impulser, der følger i halen på sansningerne og din fordybelse.

Belønningen for din øgede opmærksomhed er et stærkt nærvær, variation og præcision i dine færdige tekster. Teksterne bliver bedre og mere overbevisende, ikke mindst takket være din evne til at arbejde med sanselige komponenter i sproget. Du skriver lettere og mere automatisk – og lider mindre.

Af de grunde udgør sansehukommelsen da

*
**

Inspirationen til Method Writing stammer fra skuespillernes nok så berømte Method Acting, som mange forbinder med kendte Hollywood-skuespillere.

Forfatter og underviser Bo Skjoldborg

også fundamentet for alle de øvrige Method-teknikker, blandt andet følelseshukommelse, dyreøvelser, tilstedeværelse, legemliggørelse og improvisation. Før du kan gå videre, skal sansehukommelses-fundamentet lægges ordentligt. At droppe sansehukommelsen er som at forsøge at bygge en skyskraber på luft, uden stål, beton eller jord til at understøtte den, skriver Edward Dwight Easty i sin bog *On Method Acting*.

Udefra-ind og sansehukommelse ligner til forveksling almindelig research, men går dybt og ofte dybere. Forfatteren opsøger, observerer og interagerer med et givet miljø – igen indtil vedkommende kan reagere og skrive mere eller mindre automatisk ud fra det observerede. Som når gonzo-journalisten Hunter S. Thompson kørte med Hells Angels i over et år for at komme i dybden med, hvordan rockerne lever.

Og Truman Capote udførte omfattende research og interviews med personer, der var involveret i mordene i Clutter-familien for at skrive sin klassiker *In Cold Blood*.

Genkald i stedet for at beskrive

Den anden grundbevægelse – indefra-ud eller følelseshukommelsen – handler om at genkalde sig virkelige begivenheder, personlige erfaringer og følelser og overføre dem til et konkret projekt, man arbejder på. Forfatteren skal igen helst gå dybt og reagere automatisk, dvs. skrive løs med afsæt i de fremkaldte erindringer og følelser – lidt som ved flowskrivning, bare med afsæt i ét genkaldt virkeligt øjeblik fra forfatterens eget liv – og forstærket gennem flest mulige fysiske detaljer.

Forestil dig, at du skal skrive om en person, der fryser. Den letteste løsning er at beskrive en person, der opfører sig med den typiske – og klichéfulde – kolde adfærd i frostvejret. Som en AI ville gøre det. Måske puster vedkommende på sine hænder, klaprer tænder og ryster.

Men du kan også starte et andet sted, f.eks. med at genkalde dig et konkret øjeblik fra dit eget liv, hvor du virkelig frøs. Så der stille og roligt dukker en masse små reaktioner og fine detaljer frem. Måske trækker du din hue godt ned over ørerne og stikker hænderne ned imellem lårene, i armhulerne eller i munden. Eller du bevæger dig stift, fordi dine muskler spænder, for at holde på varmen, og dine tæer er våde og så stivfrosne, at det gør ondt.

Fra vandretur til fiskekutter

Særligt overbevisende og kreativt synes jeg det bliver, når man transformerer følelserne – måske fordi man ikke har erfaringerne fra sit eget liv eller tid og mulighed for at lave research på stedet.

F.eks. kan du bruge dine egne oplevelser af at stå på en færge eller være på vandretur i blæsevejr langs stranden som afsæt til at skrive en tekst om at være fisker på en kutter i 1980'erne eller om kaperne på en kanonbåd i 1600-1700-tallet.

Eller du gestalter en stemning af sorg og tab ud fra et kæledyrs død, tabet af kontakten til en gammel ven eller endda en dyrebar genstand, du har mistet – og bruger den til at virkeliggøre følelsen af sorg og længsel i din tekst.

Eller du overfører dine fysiske erfaringer fra at slæbe dig dehydreret rundt i Chania på Kreta en brandvarm sommerdag til en artikel om et vandrensningsprojekt i Ghana – eller måske til en historie om en vampyr, der tørster efter blod.

Skriv mormor tilbage

Men du kan selvfølgelig også bare tænke på din søde, gamle mormor, der skræller æbler til æblekagen. Levendegøre hende ved hjælp af dine sanser og din erindring. Hvordan lugter der i hendes køkken? Hvordan står hun, hvordan bevæger hun kniven? Er der lyde, fornemmelser? Hvordan er stemningen? Skriv i mindst et kvarter om dét ene øjeblik. Uden at stoppe. Skriv hende helt til stede. Og skift så til dit projekt, og skriv direkte på det. Uprætentiøst og spillevende. ※

Bo Skjoldborg er aktuel med fagbogen *Skriv indefra og autentisk med Method Writing*, en teknik, han også har undervist i gennem de seneste 15-20 år på over hundrede kurser for professionelle forfattere, journalister og filmfolk i Danmark, Norge og Polen.

Hvad er Forfatterkøb?

I dag skal forfattere selv huske at lave en aftale om at købe egne bøger.

AF DANSK FORFATTERFORENINGS JURIST, ANNE KOLDBÆK

I normalkontrakterne fra dengang, der var faste aftaler om bogsalg gennem boghandlerne, måtte forfatteren købe bøger til samme pris som boghandlerne, men kun til privat brug, dvs. bøgerne måtte ikke videresælges. I dag kan alt aftales, så her er et vist overblik.

Hvad må forfatteren?
Er det til privat brug, må forfatteren ikke sælge bøgerne, kun forære dem væk. Er det til videresalg, må forfatteren selv vælge pris, herunder 0 kr.

Giver forfatterkøb royalty?
Står der ikke noget, så indgår forfatterkøb i royalty, dvs. i sædvanlig opgørelse og afregning. Der kan stå, at forfatterkøb ikke giver royalty. Der kan også stå, at royalty er indregnet i den pris, som forfatteren køber til.

Hvad skal prisen være?
Prisen vil oftest være angivet som en rabat i forhold til bogens vejledende udsalgspris. Typisk "samme rabat som boghandlerne", som svinger mellem 30 og 50 procent.

Gode formuleringer:
Privat brug: "Forfatteren kan købe op til xx eksemplarer til privat brug til kr. xxx med tillæg af moms. Disse bøger må ikke videresælges."
Videresalg: "Forfatteren kan købe bøger på samme vilkår som boghandlerne til xx procent rabat af udsalgsprisen med tillæg af moms. Disse bøger må videresælges."
Har forfatteren et professionelt behov for at kunne købe mange bøger og flere gange, så bør dette specifikt aftales med forlaget, herunder en frist for levering og en ramme for antallet pr. gang. Det er Dansk Forfatterforenings opfattelse, at det kan være rimeligt, at forfatterkøb til privat brug ikke indgår i royaltyafregning, afhængigt af prisen. Forfatterkøb på samme vilkår som boghandlerne bør altid indgå i royaltyafregningen.

Har forfatteren krav på at købe bøger til forhandlerrabat?
Som udgangspunkt nej. Det er ikke et forbrugerkøb, og så er der aftalefrihed iht. dansk ret. Køber forfatteren bøger via forlagets webshop, er det et forbrugerkøb, som forlaget kun kan afvise, hvis de ikke har bøger på lager.

Om forfatterkøb gennem forfatterens virksomhed
Forfatterkøb er kun for den juridiske person, der står som forfatter på kontrakten. Oftest er det forfatteren personligt, så hvis et af forfatteren ejet selskab skal købe bøger til videresalg, så skal det aftales særskilt.※

Søg rådgivning, hvis du er i tvivl.
Kontakt jura@danskforfatterforening.dk

KALENDER

Hvor intet andet er nævnt, holdes møderne i Dansk Forfatterforenings lokaler i Strandgade 6, København.

BU

Fredage med morgenmad og hygge – d. 23. oktober og d. 20. november – begge dage kl. 9-10 er der morgenmad og derefter fælles skrivetid fra 10-12
Pris 30,- tilmelding på hej@dittewiese.dk senest dagen før

Debutantaften
Tirsdag d. 17. november kl. 19-21
Forfattere, der er debuteret med et BU-værk i 2026, samt dimittender fra Manuskriptskolen for børnefiktion inviteres til fejring af dem og deres værker med bobler og snacks.
Tilmelding til hej@dittewiese.dk senest tirsdag d. 10. november

Juleklip
Onsdag d. 2. december kl. 19-21
Hyg, klip, gløgg og æbleskiver.
Pris 20,- tilmelding til hej@dittewiese.dk senest søndag d. 29. november.

KVINDELIGE FORFATTERE

Asta Olivia Nordenhof fortæller om sin romanføljeton om Scandinavian Star
Onsdag d. 11. november kl. 19-21
Gratis for medlemmer af DFF.
Gæster 50 kr.
Asta Olivia Nordenhof har siden sin debut i 2011 skrevet både prosa og lyrik.

SKØNLITTERÆRE FORFATTERE

Læsbar
Onsdag d. 11. november kl. 16-18.30.
Få sparring og input på dit igangværende skrivearbejde.
Læs op af dit nye, hør andres tekster, og bliv inspireret.

AI i skriverummet – hvad betyder AI for forfatteren og branchen?
Torsdag d. 26. november kl. 19-21
Oplægsholder Katrine Nadia Jørgensen, journalist, underviser og AI-rådgiver. For alle medlemmer.
Tilmelding senest en uge før til Anne Zenon på: zenonanne@gmail.com

HAIKUGRUPPEN

Tilmelding: Hvor intet andet er nævnt, sendes til helgekrarup@gmail.com senest en uge inden.

Præst Nina Tange om sine haiku
Søndag d. 11. oktober kl. 13-17
Derefter fælles oplæsningsrunde, tag egne haiku med!

Fejring af Haikugruppens 25-års jubilæum med jubilæumsudgave af tidsskriftet Guldsmeden
Søndag d. 8. november kl. 11-
(OBS ikke det sædvanlige tidspunkt!)

Julehygge på Den Franske Café
Søndag d. 6. dec. Kl. 15
Vi mødes på cafeen, Sortedam Dosseringen 101, København Ø.
Tilmelding senest en uge før til: ullaconrad@mail.com

SENIORGRUPPEN

Marianne Mollerup og Benthe Plough fortæller om podcastserien *Pudsige historier fra din barndom*
Tirsdag d. 13. oktober kl. 15-17

Vibeke Marx præsenterer sin seneste roman, *Så fast en borg*
Onsdag d. 18. november kl. 15-17

Julemøde med hygge og orientering om egne igangværende bogprojekter
Torsdag d. 10. december kl. 15-17

AARHUSGRUPPEN

Årsfest
Fredag d. 27. november kl. 17.30-?
Sæt kryds ved datoen allerede nu, eller endnu bedre: Tilmeld dig her: https://danskforfatterforening.dk/aarhusgruppen/aarsfest/

NORDJYLLANDSGRUPPEN

Få hjælp af din karakter, når du skriver
Lørdag d. 28. og søndag d. 29. november
Workshop med dramaturg Kirsten Bonnén Rask (begrænsede pladser)
Mere info om ansøgning mv. følger.
Tversted Gl. Skole

LEGATER

Ellen og Nils Nilssons legat
Legatet uddeles til en langvarigt syg og økonomisk trængende forfatter.
Legatet kan uddeles til samme person flere år i træk. I alle tilfælde skal legatnyderen kunne dokumentere sin sygdom ved at indsende lægeerklæring. Vedlæg kopi af seneste årsopgørelse.
Der uddeles i flere mindre portioner, men den samlede uddelingssum er 20.000 kr.

Forfatteren Axel Thomsens Enkelegat
Legatets formål:
a) At yde enker efter skønlitterære forfattere og lyrikere økonomisk støtte
b) samt at yde skønlitterære forfattere og lyrikere økonomisk støtte.
Legatet tildeles fortrinsvis efter a)
Ansøgningsfrist efter a):
Ansøgningen skal være tydeligt påført, hvilket legat der søges om.
Legatets formål er at yde enker efter egentlige skønlitterære forfattere, herunder lyrikere, økonomisk støtte. Legatet kan altså ikke tildeles enker efter forfattere, hvis produktion hovedsageligt har bestået i underholdningsromaner/digtsamlinger uden virkelig æstetisk værdi. Ved legatuddelingen lægges mere vægt på, om vedkommende kæmpede for noget livsværdifuldt i sin produktion, end om han opnåede alm. anerkendelse. Enker, der skønnes at have haft særlig betydning for deres afdøde mands produktion, bør under i øvrigt lige forhold foretrækkes.
Legatet kan ikke tildeles enker, som senere har indgået nyt ægteskab.
Ansøgningerne skal være påført ansøgers cpr-nummer, navn, adresse, telefonnummer og e-mail samt kopi af seneste årsopgørelse. Navn på afdøde ægtefælle oplyses.
Ansøgningen skal være tydeligt påført, hvilket legat der ansøges.
b) At yde skønlitterære forfattere og lyrikere økonomisk støtte.
Legatet uddeles til nuleverende skønlitterære forfattere og lyrikere – der lægges vægt på, at forfatteren har udgivet værker af virkelig æstetisk værdi. Der skal ved legatuddelinger lægges mere vægt på, om vedkommende kæmper for noget livsværdigfuldt i sin produktion, end om denne har opnået ↗

NYE MEDLEMMER

Søren Lind, S, London
Senest udgivne titel: *Kontinuum*, Baggårdsbaroner, 2024

Pia Lykke Kongsgaard, BU, Læremiddelgruppen, Holbæk
Senest udgivne titel: *Timeglassets hemmelighed*, Folkekirkens Skoletjeneste, 2022

Torben Boas, F, Charlottenlund
Senest udgivne titel: *Vores erkendelse*, Historia, 2024

Mie Roesdahl, S, København
Senest udgivne titel: *Urkraft*, Miro, 2025

Mette Nathalie Blume, S, Tåstrup
Senest udgivne titel: *KNALD på datingjunglen*, Brændpunkt, 2023

Viveca Tallgren, S, Frederiksberg
Senest udgivne titel: *Postludium*, Attika, 2025

Inger Smærup Sørensen, S København
Senest udgivne titel: *Dødsbo*, Grif, 2024

Harald Hartvig Jepsen, DOF, Vejby
Senest udgivne titel: *Hvad søger du, ulv?*, Palomar, 2025

Gurpaul Singh Reha, F
Senest udgivne titel: *Mit Indien*, Reflexion, 2022

Charlotte Jørgensen, DOF København
Senest udgivne titel: *Delirium*, Lindhardt og Ringhof, 2026

Alice Aagaard, S, Aarhusgruppen Daugård
Senest udgivne titel: *Willumsens slagteri*, Byens Forlag, 2024

Dorrit Guttman, Stege
Senest udgivne titel: *Tid til det hele*, Munksgaard, 1989

Elisabeth Lyberth, Seniorgruppen Hillerød
Senest udgivne titel: *Qitsuup Nanup misigisai*, Masaatsiaq, 2025

Kathrina Skarðsá, Illustratorerne København
Senest udgivne titel: *Everglades*, Vild Maskine, 2025

Chanet Deleuran, S, Seniorgruppen Frederiksberg
Senest udgivne titel: *Johannes Arv*, apoCalypso, 2025

Nina von Staffeldt, S, København
Senest udgivne titel: *Skyggebjørn*, Alpha Forlag, 2025

Emilie Melgaard Jacobsen, BU Helsingør
Senest udgivne titel: *Jul i Natskoven*, Aronsen, 2025

Bente Maria Ostenfeld-Rosenthal, Nordjyllandsgruppen
Senest udgivne titel: *Pigen der læste sig væk*, Wadskjær Forlag, 2026

Mads Schanz, DOF
Senest udgivne titel: *Kikuko og blomsterbinderen*, Gyldendal, 2026

almindelig anerkendelse. Ansøger skal dokumentere, at der er trang til stede, og skal i det hele efter bestyrelsens skøn findes værdig til understøttelse.

Ansøgningsfrist efter b):
Søges efter b), benyttes skema i efond.
Scroll ned til Axel Thomsens legat, og find linket videre til skema i efond her:
https://danskforfatterforening.dk/trangslegater/
Vær opmærksom på, at der skal redegøres for trang i ansøgningen og uploades seneste årsopgørelse. Skjul venligst de sidste 4 cifre i cpr-nummer inden upload.

For legaterne gælder, at:
Ansøgningen skal være Dansk Forfatterforening i hænde senest d. 4. november 2026 kl. 12. På ansøgningen skal det være tydeligt markeret, hvilket legat der ansøges om.
Husk CPR-nummer, navn, adresse, telefonnummer og evt. e-mail.
Legatet beskattes som almindelig indtægt.
Der sendes kun svar til de ansøgere, der får tildelt legatmidler.

DANSK FORFATTER FORENING

Dansk Forfatterforening
Strandgade 6, stuen,
1401 København K
Tlf.: 3295 5100
Tlf.-tid: man.-tors. 10-12 og 13-15. Fredag lukket.
df@danskforfatterforening.dk www.danskforfatterforening.dk

FORPERSON:
Anne Sofie Hammer
formand@danskforfatterforening.dk

JURIST:
Anne Koldbæk
jura@danskforfatterforening.dk

REDAKTØR:
Lene Møller Jørgensen
redaktor@danskforfatterforening.dk

BOGHOLDERI:
Trine Larsen
bogholderi@danskforfatterforening.dk

MEDLEMSADMINISTRATION M.M.:
Nena Wiinstedt (sekretær):
df@danskforfatterforening.dk,

Johanne Fabrin Beltoft:
assistance@danskforfatterforening.dk,

Alberte Thrane Lindberg:
medlemsservice@danskforfatterforening.dk

KURSUSSEKRETÆR:
Kristina Nya Glaffey:
kursus@danskforfatterforening.dk
Tlf.-tid: onsdag kl. 10-12 og 13-15

SEKRETARIATSCHEF OG WEBREDAKTØR:
Morten Visby,
mv@danskforfatterforening.dk
(Morten Visby vikarierer for Sara Strand)

BESTYRELSEN: Anne Sofie Hammer (forperson), Juliane Wammen (viceforperson), Henrik Poulsen (kasserer), Cindy Lynn Brown, Eva Parum, Ditte Wiese, Nanna Gyldenkærne, Kasper Hoff, Lotte Thrane, Marie Priem, Zarah Juul, Sanne Udsen og Sally Altschuler.

GRUPPERNES STYRELSER:

S-gruppen
Sanne Udsen (fmd.)
Christine Tjalve, (næstfmd.)
Eva Parum (kasserer)
Anne Nielsen
Anne Zenon
Jesper Handberg Nielsen,
Anna Bridgwater (suppl.)
Harald Havsteen-Mikkelsen (suppl.)

BU-gruppen
Ditte Wiese (forperson)
Lise Bidstrup
Maria Rørbæk
Gunnar Wille
Kasper Hoff
Tomas Lagermand Lundme
Tine Kej
Jette Rydahl Sørensen (suppl.)
Anna Bridgwater (suppl.)
Rasmus Julius (suppl.)

Illustratorerne
Marie Priem (forperson)
Alice Snerle Lassen
Tomas Björnsson
Zarah Juul
Peter Hermann
Simon Væth
Toril Bækmark
Line Malling Schmidt (orlov)
Kamila Slocinska (suppl.)
Kontraktrådgivning: Anya Winqvist

L-gruppen
Cindy Lynn Brown (forperson)
Thore Bjørnvig (viceforperson)
Erik Trigger Olesen
Jesper Rugård Jensen
Orhan Dogru
Pia Deleuran
André Lundquist
Milens Rudez
Irene Maria Sidenius (orlov)
Birte Kont (suppl.)
Hans-Erik Rasmussen (suppl.)

F-gruppen
Thomas Dickson (formandskab)
Henrik Poulsen(formandskab)
Kaare Øster (formandskab)
Bjørn Førde
Sisse K. Ibsen
René Karpantschof
Charlotte Langkilde
Anne Hedeager Krag (suppl.)
Lotte Thrane (suppl.)

DOF
Juliane Wammen (fmd.)
Signe Lyng (næstfmd.)
Lotte Jansen (kasserer)
Nanna Lund
François-Éric Grodin
Ninna Brügmann Brenøe
Kristoffer Kildelund
Louise Ardenfelt Ravnild (1.-suppl.)
Rikke Toft Kleeman (2.-suppl.)

Haikugruppen Ulla Conrad (fork. ullaconrad@mail.com)

Kvindelige forfattere i DFF Birte Kont (birtekont@mail.tele.dk)

Læremiddelgruppen Henrik Poulsen (fmd. henrik@henrikpoulsen.com)

Seniorgruppen i DFF

Aarhus-gruppen i DFF Dorthe Klyvø (fmd. info@klyvo.dk)

Nordjyllands-gruppen i DFF Mai Odgaard Petersen (maiodgaard@gmail.com)

Portfolio

※

Du debuterede med en novellesamling og har siden udgivet endnu en novellesamling. Hvorfor noveller?

Novellen har forfinet min glæde ved at skrive – og i øjeblikket skriver jeg på endnu en samling. I min ungdom var mit store forbillede den britiske forfatter Somerset Maugham, som har skrevet fantastiske noveller med en varm moral og et svirp til sidst. Selv er jeg nok også en meget moralsk forfatter, forhåbentlig på en indirekte måde, for vi vil jo gerne lære, men ikke belæres.

Du skriver oagså romaner – dine seneste udgivelser er de tre meget store romaner om en dansk RAF-pilot, Herman Andersen. Hvorfor pilot, og hvorfor RAF?

Jeg er selv oprindelig pilotuddannet og arbejdede i mange år i SAS, mens jeg læste jura ved siden af. Flyvning og pilotmiljøet præger mit forfatterskab – jeg har skrevet om dansk flyhistorie og er generelt meget optaget af det historiske. Hovedpersonen Herman Andersen har jeg levet med i otte år, fortællingen foregår under Anden Verdenskrig, og rammerne – geografien, slagene, luftkampene – er historisk korrekte, mens figurerne er fiktion.

Hvad vil du gerne med dine romaner?

Jeg vil gerne give læserne en sten i skoen – have dem til at overveje og tænke over noget. I krigsromanerne vil jeg gerne vise mennesket på begge sider, vise, at det ikke kun handler om ondskab mod det gode. For mig er en god krigsroman altid en antikrigsroman.

Du har både dansk og fransk advokatbeskikkelse – og eget advokatkontor i Frankrig. Hvor og hvordan får du tid til at skrive?

Jeg tager mig nogle skrivedage, hvor jeg ikke sidder og venter på musen, men læser mine foregående sider igennem og så skriver videre. Altid ud fra en synopsis, som skal være ret løs, men jeg ved, hvor historien begynder, og hvor den ender. Flere gange om året tilbringer jeg typisk fem dage på et cistercienserkloster, der ligger på Île Saint-Honorat , en lille ø ud for Cannes. Her falder der totalt ro over mig. Jeg får en celle med en seng, et skrivebord og en stol. Jeg lægger mobilen væk og skriver, kun afbrudt af en gå- eller løbetur rundt om øen og de tre daglige måltider – og her skal man altså komme til tiden, ellers er maden ryddet væk. ※

MAX ULRICH KLINKER, forfatter, pilot og advokat, er aktuel med romanen *Paragon*, som er tredje og sidste del af trilogien *Krig og kærlighed*. Trilogien er oversat til engelsk og findes snart også på tysk og svensk. Max Ulrich Klinker debuterede i 2011 med novellesamlingen *SMAK*. Bosat i Sydfrankrig.